Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэ гараа | № 97 (16320) | 1983 оной апрелиин 26, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ЖАЛША КОЛЛЕКТИВЭЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

...дын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлдэ ...шалгарһан, арадтаа магтуулжа ябаһан бригада, ...болон цехүүд олон юм. Тэдэнэй дундаһаа жиши... Александр Сергеевич Степановай хүтэл... комсомол-залуушуулай бригада үндэр бүтээсэ... ...суурхажа ябаһаар үнинэй. Энэ ...т 7 хүнһөө бүридэһэн тон багахан ажалша ... болоно. Тиигэбэшье тэрэнэй ... С. Бунков, С. Новокрещенных, Ю. Перехода болон бусад ... болоно. [illegible]

[illegible] ...ЖАЛША КОЛЛЕКТИВУУД ОРОНОЙ МА... БА ОЮУН БОДОЛОЙ БАЯЛИГУУДЫЕ ...ЛХАН ЭЛБЭГЖҮҮЛХЭ, БИИ БАЙГАА АРГА ...МЖОНУУДЫЕ БОДОМЖОТОЙ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГ... КОЛЛЕКТИВЭЙ ГЭШҮҮД ТУХАЙ, ТЭДЭНЭЙ ...АЖАҺУУДАЛАЙ БА АМАРАЛГЫН ЭРХЭ ... ҺАЙЖАРУУЛХА ТУХАЙ ЭСЭШЭ СУ... ДИХАРАЛ ГАРГАХА ҮҮРГЭТЭЙ...» гэжэ ...

...эн зүб эрилтые тайлбарилан харахада, ажалша ... хамаарагдахагүй хэрэг, ... асуудалнууд ... шахуу. Тиимэл хадань ... олониито, үнэн ... [illegible]

...бодото ёһоор бүридэн хатуужаһан ...тэй хамта, үндэр бүтээсэтэ ажал, партиин шиид...нуудые ба правительствын тогтоолнуудые хэлбэ...гөөр гүйсэдхэлгэ, гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэлгэ, ...ба үйлэдбэриин журам бэхижүүлгэ, хүн бүхэ...рүү үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлгэ ажалша кол...эй гол уялга мүн болоно.

...ай республика дотор нимэ эрилтэдэ хүрэмөөр ...ажал ябуулгаяа эрхилдэг ажалша коллективүүд ...юм. Жэшээнь, СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ ...вольфрам-молибденэй комбинадай, Тимлюйн це...заводой, «Забайкаллес» нэгэдэлэй Шулуутайн ...лесхозой, Зэдын районой Оёорой совхозой, Хяагтын ...ой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой, Улаан-Үдын ...ын фабрикын болон бусад ажалша коллективүүд ар...гэдэхи табан жэлдэ экономическа болон социаль...лтын талаар хараалагдаһан түсэбүүдээ, социалис ...уудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

...коллективүүд ажалай эмхидхэл ба журам һайжа...лхаа гадна түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, хүдэл...лэн бүхэнэй эдэбхи үүсхэл бадаруулха, тэдэнэй эр...эдэсэ дээшэлүүлхэ, аша үрэтэйгөөр ажаллаха ба ...а таатай зохид эрхэ байдал тогтоохо талаар ни...гүй хэмжээ ябуулгануудые эрхилдэг байна.

...шье, нэгэ зарим предприяти, колхоз болон совхо...а, мүн цех, фермэ ба бригадануудта хүн зоной дун...лын хараатай, аша үрэтэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэ...лаар ябуулагдана. тэдэнэй ажаһуудалай, соёлой ...нүүд һайнаар гүйсэдхэгдэнэгүй. эсэстэнь ажалай ...һула байна. Энээндэ эсэс табиха саг тулаа.

...элэн ниитын баялигта гамтайгаар хандажа ша...гээшэ ажалша коллективүүдэй, гол зорилгонуудай ...болоно. Тиихэдэ арьбалалта, алмалтын түлөө тэм...эг үргэлжын эрилтэ байгаа, байнашье. Тиимэ тула ...а коллективүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөн...э асуудалнууд онсо һуури эзэлхэ ёһотой. Ингээд ...ходо, ажалша коллектив бүхэнэй, хүдэлмэрилэгшэ ...н өөрынгөө уялгые зүбөөр ойлгоод, үнэн сэхээр ...эрилоод байгаа һаань, манай арадай ажахын дун...гүй ехэ баялиг гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэхэ бай...нь дамжаггүй.

...лша коллектив хадаа ёһотой туһалагша ба хүмүү...эшэ байхаһаа гадна, эрилтэ ехэтэй хинагша боло...эр нимэһээ ажалша коллективүүдэй үүргые улам ...үүлэн, хамаг арга боломжыень хүсэд хэрэглэхэ ...нютагуудтахи партиина, профсоюзай болон ком...ой организацинуудай дайшалха зорилгонуудай нэ...үн.

«ШПИГЕЛЬ» ЖУРНАЛДА (ФРГ) Ю. В. АНДРОПОВОЙ ҮГЭҺЭН ХАРЮУ

Хэдэн асуудалнуудта харюусахыень, мүн Баруун Германиин «Шпигель» журналые хэблэдэг Р. Аугштайн гэгшэтэй уулзажа хөөрэлдэхыень гуйжа, тус журнал КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповто хандаһан байна. Байгша оной апрелиин 19-дэ тиимэ хөөрэлдөөн болоо гэжэ мэдээсэгдээ һэн.

Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунууд, мүн Р. Аугштайнтай тэрэнэй хэһэн хөөрэлдөөн доро толилогдобо.

Асуудал. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ Европодохи буу зэбсэг тухай Женевэдэ боложо байгаа хэлсээндэ ямаршье амжалта үгы байна. «Нулевой шиидхэбэри» тухай, мүн һаяшагай «забһарай вариант» гэгдэһэн американ дурадхал дундуур зайда хэрэглэгдэхэ Баруун Европын ракетэнүүдэй тоодо хүрэтэр өөһэдынгөө ракетэнүүдэй тоо хороохо тухай совет дурадхалтай тааралдахагүй байна. Эндэ гол илгаа ямар бэ, тиигээд ямар нэгэн аргаар үгэеэ ойлголсожо болохо гээшэ гү. та юун гэжэ һананат?

Харюу. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ Европодохи ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай асуудалаар Женевэдэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудалнуудай шиидхэгдээгүй байһандань хүнүүдэй һанаата болоһониинь ойлгосотой. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ хэлсээн мухардаа.

Тэрэ хэлсээн ямар зорилгоор эхилэгдэһэн байгааб? Тэрэниие хэхые совет тала дурадхажа, дундуур зайда хэрэглэгдэдэг СССР-эй болон НАТО-гай оронуудай ядерна зэбсэгүүдые тус районодо хороохо, ядерна зэбсэглэлгэеэ али али талаһаа эрид һуларуулха гэһэн шиидэмжэтэйгээр тэрэниие эхилһэн байгаа. Харин Женевэдэхи хэлсээндэ США-гай урдаа табиһан зорилгонь ямар гэжэ элирээб гэхэдэ, НАТО-гай мүнөө бии байгаа тон ехэ ядерна буу зэбсэгүүдтэ яажашье һаань үшөө шэнэ хүсэтэ зэбсэгүүдые нэмээхэ, тиин имагтал совет ракетэнүүдые хороохо гэһэн хүсэлэнтэй байба.

Тад харша хоёр хараа шугам, нэгэ асуудалда тон очдоогоор хандаха ябадал Женевэдэ тохёолдоод байна гэжэ харанат. Американецуудай иимэ хараа шугамтай Женевэдэхи хэлсээнэй бури урда бидэ ушарһан байнабди. США ОСВ-2 гэжэ договорые буруу һургэһэн, мүн яһала урагшатай ябажа байһан гү, али амжалтатайгаар түгэсхэгдэхээ байһан хэдэн хэлсээнүүдһээ хулжаһан байха юм. Үшөө иимэ юумэнүүдые һануулмаар: ядерна буу зэбсэг туршалгые гүйсэд дүүрэнээр, бүгэдэ ниитээрээ хорихо тухай, тэрэшэлэн хэмэл одонуудые сараха түхеэрэлгэнүүд тушаа, юрын зэбсэгүүдые худалдаха, тэрээгээр хангаха ябадалые хизаарлаха, энэдхэгэй океанда сэрэгэй ажал ябуулга хизаарлаха тухай асуудалнуудаар хэгдэжэ байһан хэлсээе США таһалдуулһан, мүн тэрэниие дахин һэргээхэһээ мүнөө хүрэтэр зайладаг байха юм. Газар доро хэгдэдэг ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хизаарлаха, мүн амгалан зорилгоор хэгдэдэг ядерна тэһэрэлгэнүүд тухай Советскэ Союзтай хэһэн договорнуудаа Холбоото Штадууд мүнөө хүрэтэр эсэслэн баталаагүй гэжэ энээндэ нэмэжэ хэлэлтэй. Эдэ бүгэдэ тэдэниие элишэлнэ. Тиигээдшье США-гай мүнөөнэй захиргаан Женевэдэхи хэлсээешье ехэ дурагүйгөөр эхилһэн юм.

Договор бэлэдхэжэ байһан хоёр талын хоорондоо хэлсээ түйлаха гээшэ асуудалнуудые али али таладаа таарамжатайгаар шиидхэхэ гэһэн удхатай гэжэ бидэнэр тоолодогбди. Харин уласхоорондын харилсаан хэдэн зуун жэлэй түүхэтэй, мүн хэлсээ ба договорнуудые хэхэ ёһо гурим үни заяанай байдаг гэһэн баримтые огто үгы хэбэртэйгээр американ захиргаан аашална. СССР-эй огто абамаар бэшэ, хуурмагаар «нулевой» гэжэ нэрлэгдэһэн дурадхалаа Вашингтоной һаяхан хубилгаһаниинь тус хэрэгые ондоо болгоногүй. США-гай захиргаан нэгэл талаяа харашаһан өөрынгөө хуушан һанамжаяа баримталжа, нүгөө талынгаа хуулита аша туһые хараада абаха, али алиндаа таарамжатай хэлсээ үнэн сэхээр түйлаха гэжэ огто оролдоногүй. Хэлсээ хэхэ бүридөө өөһэдынгөө дурадхалнуудые оруулхадаа, США Советскэ Союзай аюулгүй байдалда түбхын түрүүндэ хохидол ушаруулха, мүнөө үедэ хүсэнүүдэй тэнсүүритэй болоод байһыень эбдэхэ гэжэл эрмэлзэнэ, энэ зорилгые гол болгоно.

Женевэдэ боложо байгаа хэлсээнэй урагшагүйдэһэнэй гол шалтагаан нимэ. Манай эли тодо, үнэн зүб дурадхалнуудтамнай харюу болгон, Рейганэй захиргаан нэгэн гэбэл «нулевой», үгы гэбэл, «забһарай-нулевой вариант» гэдэгүүдые дэбжүүлнэ. Эдэнэй алинииншье абамаар бэшэ, тиигээд үгэеэ ойлголсолгодо багаханшье туһа дүхэм болоногүй. Юундэ? Юундэб гэхэдэ, бидэнэй буу зэбсэгые хүряалгаха, харин НАТО-е 5 у-ри ехээр зэбсэглүүлхые хүсэнэ бшуу. Бидэнэр энээниие зүбшөөрхэгүйбди.

Совет тала «буулта хэжэ үгэнэгүй» гэһэн хөөрэлдөөнүүд США-һаа болон НАТО-гай бусад зарим оронуудһаа һүүлэй үедэ дуулдадаг болонхой. Теэд бидэнэр ямар буулта хэхэ ёһотой юмбибди? Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ мүнөө бии байгаа совет ракетэнүүд ба Европодо асарагдаха гэжэ түсэблэгдэһэн американ ракетэнүүд тухайл хэлсээ хэе гэжэ бидэндэ хэлэнэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгтэ хабаагүй бусад асуудалнуудаар американецууд үгэеэ ойлголсохоһоо миин лэ арсана. Энээн тухай хэлсээ хэхэ дурагүйбди, тиигээд лэ дүүрэе гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

Советскэ Союз руу, социалис оронууд руу шэглүүлэн, далай дээрэшье, газар дээрэшье тодхогдоһон Англи болон Францын ракетэнүүдэй 400 гаран һомонуудые огто обёороогүй хэбэр үзүүлхыемнай бидэнһээ хүсэнэ. Англиин болон Францын ракетэнүүд «тогтоон барижа байха» хүсэнүүд юм гэһэн хэбэртэйгээр американецууд, харин тэдэнэй хойноһоо НАТО-гай бусад ороной түлөөлэгшэд хэлэнэ. Тиимэшье байг гэлэй гэжэ зүбшөөмөөршье байна. Тиигэбэл иимэ асуудал гарана: хэрбээ Франци Англи хоёрой тогтоон барижа байха хүсэтэй байха эрхэтэй юм һаань, бидэнэр яахадаа французууд болон англичануудтай адли тоотой, мүн лэ тогтоон барижа байха тиимэ хүсэтэй байха эрхэгүй болонобибди?

Франци Англи хоёр ямар нэгэн «бэеэ даанхай байдалтай» юм. тиимэһээ тэдэнэй ядерна буу зэбсэгынь харалда абтаха ёһогүй гэһэншье үгэнүүд хэлэгдэнэ. Теэд эдэ оронууд хойто-атлантическа холбооной гэшүүд бэшэ болоо юм аал? Тиигээд тэдэнэй ядерна хэрэгсэлнүүд Советскэ Союзда эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй гэжэ тэдэнэр нюуна аал? Тиин Францын правительство Баруун Европодо американ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхохо гээшые буруушаахагүйһөө байтагай, тэрэниие эбдүүсэн дэмжэжэ байһаниинь дэмы тохёолдоһон ушар аал? «Бэеэ даанхай байха» юумэн эндэ оройдоо үгыл! Нэгэ талаһаа, НАТО-гай абаһан мэдээжэ шиидхэбэри тус холбооной бүхы гэшүүдэй мандат гэжэ Холбоото Штадуудта хүргэгдэнэ, харин нүгөө талаһаа, НАТО-гай буу зэбсэгүүдые тоолэжо эхилхэдэ, Англи болон Францын ракетэнүүд энээндэ хабаагүй, тэдэнэр «бэеэ даанхай юм» гэжэ хэлэдэгынь гайхалтай. Эдэмнай хоорондоо удхын холбоогүй болсошоно бшуу.

Тус байдалые Советскэ Союзай, тэрэнэй хуулита аша туһын үүдэнһээ хаража үзэты: манай орон тээшэ шэглүүлэгдэһэн Англи болон Францын эдэ ядерна ракетэнүүдэй үмэнэ бидэнние ямар үндэһөөр, ямар эрхээр буу зэбсэггүй байлгаха гэжэ оролдоноб?

Бидэнэй хэзээшье энээниие зүбшөөрхэгүй байһамнай элитэ, тиигээд бидэнэр энээндэ зүбшөөлөө хэзээшье үгэхэгүйбди. Америкэ, Англи, Франци болон бусад оронуудай арадуудай аюулгүй байха эрхэдэнь адли совет арадшье мүн лэ тиимэ байдалтай байха эрхэтэй.

Хэрбээ бидэнэй американ дурадхалые зүбшөөгөө һаамнай, американецууд аэродромууд болон авианосецууд дээрэхи Европодо байдаг авиаци, ондоогоор хэлэбэл, Советскэ Союзай газарта хүрэхэ шадалтай, ядерна буу зэбсэгые абажа ябаха зүйлнүүдэй эгээл дүтын баазануудые хуушан зандань байлгаха хүсэлэнтэй. Энээниие мүн лэ хайхарангүй байгты гэжэ бидэнние уряална. Теэд эндэнь хэдэн мянгаад ядерна һомонууд, тэдэниие абаад ябаха хэдэн зуун хэрэгсэлнүүд юм лэ.

Хэлсээ хэхэ бүгэдын мэдэрһэн гурим дүримые хазагайруулха, али алиндаа таарамжатайгаар үгэеэ ойлголсохо огто дурагүй байлга үшөө юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, США-гай захиргаан имагтал баруун тээ, Европодо бэшэ. харин Зүүн зүгтэшье Азида бидэнние нэгэ талаһаа буу зэбсэгыемнай хүряалгаха гэһэн һэдэлгэ гаргана. Советскэ Союзай Азидахи хубида дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдээ бу тодхогты гэһэн эрилтэ Вашингтон манай үмэнэ табиха хүсэлэнтэй. Тиин энэмнай Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ огто хабаагүй зүйлые дайралга болоно. Харин Азида, Номгон болон Энэдхэгэй океанууд, Алас-Дурна зүгтэ бидэндэ эсэргүүгээр олон тоото ядерна хэрэгсэлнүүдые гулидхаад байһан тухайгаа американецууд аниргүй байна. Дашарамдан хэлэхэдэ, мүн Аляска дээрэ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые тараан тодхохо гэжэ США-гай һанаашалжа байһан тухай мэдээсэлнүүд байд гээд лэ американ болон Англиин хэблэлдэ гарадаг болонхой. Хэрбээ тиимэ юумэнэй болоо һаа, манай тала тэрэниие обёоронгүй байхагүй. Би энээн тухай юундэ дурданабиб гэхэдэ, американ тала өөрөө сахиха гэжэ оролдодоггүй юумээ Советскэ Союзай сахиха тухай эрилтэ табидаг байна бшуу.

Тиигээд өөрынгөө аюулгүй байдал тухай һанаата болохо үндэһэн али талада ехэ гээшэб гэжэ асуугдана.

Иимэ асуудал табиха гээшэ яахадаа зүйтэйб гэхэдэ, Советскэ Союз ядерна буу зэбсэг түрүүлжэ хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абаһан гэжэ мэдээжэ. Харин тиихэдэ НАТО-гай ядерна оронууд тиимэ уялга абахаһаа мүнөө хүрэтэр орн таһа арсана.

Асуудал. Нүгөө таламнай сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдоно гэжэ баруун болон зүүн оронууд бэе бэеэ зэмэлнэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ Европо түбидэ байгаа ракетэнүүдэй талаар СССР-эй булюу байдалые Женевэдэхи хэлсээн дээрэ мүнхэ бага болгохо гэжэ совет түлөөлэгшэд эрмэлзэнэ гээд американецууд хэлэхэ юм. Тэнсүүритэй али байдал ямар байха ёһотойб?

Харюу. Эдэ мэтын үгэнүүдынь манда мэдээжэ. Америкын сэрэгэй болон политическэ ажал ябуулагшад энээн тушаа илангаяа ехээр габаралдана. Баруун тээхи зарим бусад политигуудшье тэдээнһээ ехээр гээгдэнэгүй. Теэд эдэ үгэнүүдтэнь нэгэшье зүб юумэн үгыл. Ушар баримтануудыел хараха хэрэгтэй бшуу. Имагтал һүүлэй үедэ Советскэ Союз болюулагдашаһан хэлсээе үргэлжэлүүлхэ зорилгоор, тон бүтэмжэтэй хэдэн олон дурадхалнуудые американ талын болон НАТО-гай бусад оронуудай үзэмжэдэ табиһан байна.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ Европодохи ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тушаа Женевэдэхи хэлсээндэ оруулагдаһан манай дурадхалнууд тухай һануулалтай. Мүнөө Европодо али али талаһаа дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, ядерна буу зэбсэг тээжэ ябаха мянга мянга шахуу зүйлнүүд бии байна. Энээнһээ гална, тактическа зорилготой хэдэн мянган ядерна һомонууд али али талада бии гээшэ. Бидэнэр энэ талаар тон холын хараатай дурадхал оруулһамди, харин тэрэнииемнай баруун тээхид эшэгүүритэйгээр хайхарангүй байдаг юм. Теэд тэрэ дурадхалай абтаа һаань, Европодо юумые һандаргаха дундуур зайда хэрэглэхэдэшье, тактическашье али бүхы янзын ядерна буу зэбсэг Европын түби дээрэ үгы болгогдохо бэлэй. Иимэ дурадхалай бэелүүлэгдээ гээшэ һаань, Европо, Европын аюулгүй байдал шүүхэ гү, али хохидохо гү? Энээндэ үгтэхэ харюу эли, мүн нэгэл удхатай байха юм.

Энэ мүн лэ манай ондоо дурадхалда хабаатай. Хэрбээ тэрэнэй бэелүүлэгдээ һаа. буу зэбсэг эли бодо ехээр хороогдошохо һэн: дундуур зайда хэрэглэгдэдэг зэбсэгүүдэй тоо али али талаһаа гурба дахин үсөөрүүлэгдэхэ бэлэй. Ондоогоор хэлэбэл, энэ буу зэбсэгһээ Европые гүйсэд сүлөөлхэ замайнгаа гурбанайнь хоёр хубиие гаталха байгаабди.

Эсэстэ, нёдондо жэлэй декабрьда манай оруулһан дурадхалые баруун оронуудай дэмжээ һаань, СССР болон НАТО-гай оронууд тус бүридөө 162 ракетэтэй болохо гэхэ гү, ондоогоор хэлэхэдэ, НАТО-гай талада — Англи Франци хоерто мүнөө байһан ракетэнүүдтэй тон адли тоотой буу зэбсэгтэй болохо байгаа. Гадна дундуур зайда ниидэхэ 138 самолет али али талада үлэхэ байгаа. Мүн эдэ тоонуудшье эгээл захын тоо бэшэ гэжэ тусхайлан тэмдэглэхэ байнаб. Хэрбээ НАТО-гай зүбшөөбэл, энэ тооешье али али талаһаа хороожо боломоор юм.

Советскэ Союзай эдэ бүхы дурадхалнуудынь хүсэндөө байһаар. Тэдэ хадаа бодото тэгшэ байдал, хүсэнүүдэй бодото тэнсүүриие гүйсэд хангана.

Тиигээд СССР-эй сэрэгэй талаар булюу байдалтай болохо гэһэн эрмэлзэл эндэ хаана харагданаб?

Мүнөөнэй байдал яахадаа орёо хэсүү, аюултай болонхойб гэхэдэ, баруун гүрэнүүдээр баадхагдажа, буу зэбсэгые урдилдэн ехээр бүтээлгэ хадаа хэжэ байгаа хэлсээнүүдыемнай угаа ехээр түрүүлжэ ябана бшуу. Энээниие болюулхын тулада, хэлсээ хэхэ таатай зохид байдал бии болгохын тулада али али талын ядерна зэбсэгүүдые саашадань бүтээлгые тогтоохо хэрэгтэй гэжэ боро ухаагаар ойлгохоор байна. Бусад ондоо шиидхэбэринүүдэй олдоогүй байхада, энээниие түйлабал, эгээл зүб ябадал болохо байгаа. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ хэрэгсэлнүүдыешье, мүн стратегическэ буу зэбсэгыешье бүтээхэеэ болихо гэжэ бидэнэр дурадхаабди. Манай һанахада, энэ түрүүшын лэ алхам болохо байгаа. Манай энэ хэлээшые иигэжэ буруушаажа болохо: буу зэбсэгые бүтээхэеэ болихо тухай бэшэ, харин тэрэниие хороохо тухай хэлэхэ ёһотой бэшэ юм гү? Энэ гоёор лэ дуулдаха байна. Теэд гасалангынь юун бэ гэхэдэ, энээн тушаа хооһон үгэнүүдэй хэлэгдэһээр байтар, буу зэбсэг улам ехээр бүтээгдэжэл байна ха юм. Тиимэһээ буу зэбсэг бүтээн гаргалга болюулагданашьегүй, тэрэ хороогдоношьегүй.

Буу зэбсэг хизаарлаха ба хороохо тушаа бусад асуудалнуудыешье абажа харахада, СССР США хоёрой тад ондоо һанамжа баримталдагынь тон элеэр харагдана.

Ядерна буу зэбсэг түрүүлжэ хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абаһан тухайгаа би хэлээ һэм. Ядерна буу зэбсэгтэй США болон НАТО-гай бусад гэшүүдэй мүн лэ тиимэ мэдүүлгэ хээ һаань, бүхы дэлхэйн бүмбэрсэгэй хүн зоной һанаан ехэл амарха бэлэй. Теэд юундэ энээниие хэхэгүй юун бэ? Гэбэшье манай үүсхэлые абяа аниргүй байдал угтана.

Үшөө нэгэ жэшээ. Сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, амгалан еһоной харилсаа тогтоон сахиха тухай договор Варшавска Договорой болон НАТО-гай оронуудай хоорондо баталха тухай бусад социалис оронуудтай Советскэ Союзай үнэн һайхан сэдьхэлээр оруулһан тон сэхэ дурадхалда Баруун гүрэнүүдэй мүнөө хүрэтэр харюусадаггүйень яажа тайлбарилалтайб? Энээниие ойлгосотойгоор тайлбарилхань хэсүү.

Үгышье һаа, стратегическэ буу зэбсэгүүд тушаа хэлсээндэ али али тала ямар һанамжа баримталнаб гэжэ жэшэжэ үзэе. Стратегическэ зэбсэг абажа ябадаг зүйлнүүдэй ниитэ тоое дүрбэнэйнь нэгэ хубиһаа үлүүгээр, тиимэ ехээр хорооe гэжэ бидэнэр дурадханабди. Тиин тэдэнэй абажа ябаха ядерна һомонуудайшье тоо тэрэ хэмжээндэ хүрэтэр хороогдохо байгаа. Теэд харин США ямар һанамжа үсэдөөр баримталнаб? Тэдэнэр хороохо тухай аман дээрээ хэлээд лэ, бодото дээрээ стратегическэ буу зэбсэгээ тон ехээр, үнэхөөрөө «эридээр» ехэдхэжэ байха юм. Холын зайда хэрэглэгдэхэ имагтал далита ракетэнүүдые 12 мянганһаа үлүүгээр нэмэжэ олошоруулха гэжэ түсэблэгдэнэ. Мүн Вашингтонһоо ерэһэн эгээ һүүлэй мэдээсэлнүүд тухай хэлэлтэй: түби хоорондын шэнэ түхэлэй баллистическэ ракетэнүүдые ойрын жэлнүүдтэ нэмэжэ нилээд ехээр олошоруулха гэһэн үшөө нэгэ түсэб президентын стол дээрэ табигдаба.

Энэмнай буу зэбсэгые заха хизааргүйгөөр бүтээлгэ болоно. Ондоогоор хэлэхын аргагүй.

Хүн зониие олоорнь хюдаха жэгшүүритэ муухай зэбсэг бологшо химическэ зэбсэгые США гулидхажа, хэрэглэхээр түсэблэнэ гэжэ нюуса бэшэ юм. Энэ зэбсэг Европодо асарагдаад байна. Харин США-да бүри ехэ хүсэтэй тэрэнэй шэнэ янзанууд тон эршэмтэйгээр ухаалан зохёогдожо байна. Бидэнэр химическэ зэбсэг ухаалха, бүтээхэ ба гулидхаха гээшые хорихо, юрэ тэрэниие үгы хэхэ гэжэ дурадханабди. Эндэ асуудал үгы, байхашье ёһогүй гэжэ һанамаар. Гэбэшье энэ буу зэбсэг «туһатай һайн» гэжэ һанамжалдаг ажал ябуулагшад США-дашье, Баруун Европодошье бии юм.

Буу зэбсэг хороолгые хинаха асуудал тушаа хэдэн үгэ хэлэлтэй. Советскэ Союз хиналта гээшые буруушаадаг, тиимэһээ тэрээнтэй үгэеэ ойлголсохонь бэрхэтэй гэжэ хэлсэдэг.

Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта.

ТАРЯЛАН, САБШАЛАНГАЙ ҮРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА ИЮНИИН 15

гадшагай гурбан һара

ОРОНГЫН ЭРЬЕДЭ

...Үдын районой Оронгодо нуга сабшалангай һайжаруулха гурбан хүдэлмэри эмхидэн эхилэнхэй. Һүүлэй ... Баруун Оронгодо, ...онгодо, Олзондо уһалалгын инженернэ системэ ашаглалгада оруулжа, ... ургамалнуудай үнэ... абадаг болонхой ... Баруун Оронгын ... системэдэ ерэхэ ... ажал хүдэлмэри түлэг ябажа байба.

...азабуудаа заһабарилалгамай уһа суглуулха ... Оронгын мульһэ ... системынгээ гол ... уһа урадхуулжа, участ... хубаарилжа эхилэн... —гэжэ эндэ хүдэлжэ ... механизаторнуудта ду... ...бахадаа, совхозой ... түрүүлэгшэ П. Н. ... хөөрэнэ. — Эгээ энэ Оронгын системээр ... сабшалан уһалагдадаг, һүүлэй жэлнүүдтэ ган гасуурайшье болоходо, эндэхи сабшалан ядамаггүй уһалагдажа, ехэ тэжээл абтадаг болонхой. Недондо эндэ гектар бүриһөө 25 центнер волоснецэй болон костерой ургаса абтаа...

Хэдэн «Беларусь» тракторнууд тэргэ шэрэнхэй иишэ тиишээ яаралтайхан гүйлдэжэ, ажал хүдэлмэриин эршэмтэйгээр ябажа байһые гэршэлнэ. Зүб даа, энэ системые харууһалдаг, тэрэнэй уһаар участогуудаа «садатарнь» уһалдаг луговодууд ханаабуудаа заһабарилжа, заха хүбөөень бүри үндэр болгохын түлөө хайр шорой зөөжэ, һахы һалаг гүйлгэлдэжэ байба бшуу. Уһанай амидаралта хүсые ажал хүдэлмэриингөө урэ дүнгүүдһээ мэдэһэн хүнүүдтэ унаһан малгайгаа абаха сүлөө байха аал. Тракторнуудые, тэргэнүүдтэ шорой ашадаг түхеэрэлгые жолоодогшод — бултадаа залуухан, хореод гаран наһатай хүбүүд.

— Ажал хүдэлмэримнай бүри мартын хахадһаа эхилэнхэй, дулаан үдэрнүүдэй болоходо, һубаг ханаабуудаарнай урасхалай урматайгаар урагшаа тэгүүлхэдэ, бүришье яараха шамдаха бологдоно,—гэжэ эндэ механизаторнуудтаа заабарилжа байһан Бүргэд Нимаевич Цыремпилов хөөрэнэ.

Энэ нүхэр уһалууриин, сабшалан тарялангай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ сэхэ хабаатай—совхозой инженер-гидротехник байба. Олон асуудал табилташьегүй, «хахад үгэһөө» бэе бэеэ ойлголсон хөөрэлдэжэ, механизаторнуудай зогсонгүй хүдэлхые, Оронго мүрэнһөө хүнэй татаһан шугам шэнги сэхэ һабаар миралзаһан урасхал хаража урмашанабди. Эдэ тракторнуудые жолоодожо, хабарай ажал хүдэлмэриин заншалта «хүгжэм татаһан» механизаторнууд нилээд дүршэлтэй, ажалдаа абьяастай хүнүүд байба. Александр Цыремпилов, Содном Максаров, Мэлс Токтохоев гэжэ луговодууд, эндэхи сабшалангай ёһотой эзэд, залуухан наһатайшье һаа, совхозойнгоо малшадай магтаал үреэлдэ хүртэжэ урдинхэй хүнүүд юм байна.

— Ханааб һубануудаа сэбэрлэхэ, заһабарилха хүдэлмэриһээ гадна үтэгжүүлгэ оруулжа байнабди. Һүүлшын арбаад үдэрэй туршада 260 гектар газарта азотно үтэгжүүлгэ, аммиачна уһа оруулаабди. ЛМО-гой хүдэлмэришэдэй үмэнэ нилээд ехэ зорилгонууд табигданхай. 4 мянган һургааг бэлдэхэ, 1500 метр хорео шэнэлэн һэльбэхэ. 137 гектар бэлшээри тойруулан, хорео шэнээр бариха түсэбтэй юм,—гэжэ Б. Н. Цыремпилов хөөрэнэ. — Мүнөө звенонууд бүридхэгдэнхэй, ажал хүдэлмэриин хэмжээн, салин хүлһэнэй, бусад гаргашанууд урид хараалагданхай. ЛМО-гой бүхы звенонууд бригадна гуримаар хүдэлхын тула эртэһээнь бүхы ажалаа, гаргашануудаа нарин нягтаар тооложо байнхай.

Оронгын совхоз үнгэрэгшэ жэл 25 мянган центнер үбһэ, 2 мянган тонно сенаж, 1,5 мянган тонно силос, 40 тонно ногооной гурил бэлэдхэжэ, үбэлжэлгэеэ нилээд һайнаар хангаһан юм. Энэ тэжээл ургуулжа хуряахада мүн Зүүн Оронгын сабшалангай луговодууд Анатолий Волосатов, Чимит-Доржо Нимаев, Олзондо ехэ үбһэ ногоо ургуулдаг Василий Юмов, Цыдендоржо Цыденов, механизаторнууд Бимба Токтохоев, Юрий Тулбуреев, Дашанима Тудупов, Байнга Юмов, Вячеслав Зодбоев гэгшэд хубитаяа оруулаа юм.

Буряад арадай дуунда ороһон Оронго голой уһые нугы сабшаландаа залажа, үндэр ургаса абаха байһандань этигэхээр һэн.

Р. БАИРОВ.

ҺАЙРАМААР УНДАЛУУЛНА

«Еланский» колхозой луговодууд энэ жэлдэ ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө үбэлһөө хойшо эршэтэйгээр хүдэлжэ байна. Мүнөө эдэнэр һайрамаар газараа уһалха хүдэлмэрээ үргэнөөр ябуулжа эхилбэ. Ажахы бүхыдөө 525 гектар нуга сабшалантай юм. Энэ газарынь луговодуудай дүрбэн звенодо хубаарилагданхай.

Колхозой дүршэлтэй луговодууд Ф. И. Михайлов, В. А. Новокрещенных гэгшэд «Березняк» гэжэ газарые һайрамаар ундалуулжа захаланхай. И. К. Новокрещенных, Е. Н. Михайлов, Г. Н. Новокрещенных «Городьба» болон Еланай-Адагай сабшалангуудые уһалжа байна. Луговодууд Н. Ф. Филатьев В. А. Агафонов хоёр бүлүүр станцинуудаар 84 гектар газар уһалжа эхилхэнь.

В. БОРИСОВ.
Бэшүүрэй район.

Хорини районой Удинскын автотранспортна предприятиин түрүү жолоошон Цыден-Еши Гончикович Цыжипов түсөө, даалгабаринуудаа жэлһээ жэлдэ амжалтатайгаар дүүргэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц.-Е. Г. Цыжипов.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ЭРИЛТЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛХЭ

Ажахынгаа адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, ороноһоо арад зоноо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха гэбэл, орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудые ургасые ехээр абаха болоно. Энэ шухала асуудал хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, илангаяа таряашадай урда мүнөө табан жэлдэ тон хурсаар табигдаһаниинь хүн бүхэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ бидэ түрүүн партиингаа, гүрэн түрэнэй хараалһан зорилгонуудые гүйсэдөөр бэелүүлхэ нангин уялгатайбди.

Республикын олохон нютагуудта, тэрэ тоодо манай эндэ сагай уларил ехэл тарамхагүй, ган гасуур байжа, хэдэн жэлдэ удаа дараалан [illegible] ушаруулаа. [illegible] зарим продуктнүүдэй үйлэдбэрилгэ [illegible] байна.

Хэды ниимэ хүндэ хүшэр байдалнай тохёолдобошье, манай колхозой гэшүүд бии байгаа арга боломжонуудаа, нөөсэнүүдээ гүйсэдөөр хэрэглэхэ, улам һайнаар [illegible] ажаллаха. [illegible] Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ [illegible] эли.

Үнгэрөө саашадаа улам һайнаар хүдэлхэ, баян ургаса ургуулха талаар арга нөөсэ, хүсэ шадал бидэндэ бии. Илангаяа ажалай журам шангадхажа, таряашан бүхэн даалгагдаһан хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандабал, ехэ юумэн хэгдэхэшье байна. Тинмэһээ энээнһээ уламжалан, өөһэдынгөө ажахын ажал хэрэгүүд дээрэ тогтохо хүсэлэнтэйб.

Үнгэрэгшэ жэлэй хабар, зунай эхин һаранuудта манай нютагаар дуһалшье бороогой ороогүй ушарһаа ороohото болон тэжээлэй ургамалнуудта, сабшалангай ногоондо ехэхэн хохидол тохёолдоо һэн. Гансал таряашадай, механизаторнуудай хүсэл оролдолгоор яһала һайн ургаса абтаа гээшэ. Тусхайлбал, нёдондо бүхы колхозоороо гектар бүриһөө 14,7 центнер ороohо таряа хуряагаа гэхэ гү, али урда жэлнүүдэйхидээ орходоо 2,5 дахин ехэ ургаса абаабди. Энэ хадаа тракторно-таряан ажалай бригадануудай урагшатайгаар ажаллаһыень гэршэлнэ ха юм. Эдэ бүгэдын ашаар ажахымнай гүрэндэ 3,8 мянган центнер таряа худалдажа, үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр хаагаад, малай тэжээлдэ нилээд ехэ ороohо үлөөһэн байна. Мүн урда жэлнүүдэйхиһээ ехэ силос, сенаж дарагдаһан, үбһэн, зеленко, һолоомон бэлэдхэгдэһэн гээшэ.

Тиигэжэ ниитын адууһа мал элдэб зүйлэй тэжээлээр хангагдаа. Энэмнай мүнөө үнгэржэ байһан малай үбэлжэлтэдэ һайнаар нүлөөлөө, гарза багатайгаар ондо оруулагдана, малай ашаг шэмэнь нэмэнэ.

Туйлаһан амжалтануудаа һанаагаа амарангүй, энэ жэлдэ улам шангаар хүдэлжэ, түрэл республикынгаа 60 жэлэй алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтаха зорилготой [illegible] байнабди.

Байгша ондо газар таряалангай үрэжил саашадаа дээшэлүүлжэ, гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер ороохо, 100 центнер хартаабха, 60 центнер ногоо, 150 центнер силосэй ногоо ургуулха зорилготойбди. Мүн сабшалангай һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, үбһэ ехээр бэлэдхэхэ хүсэлэнтэйбди.

Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө жэлдэ 10 мянган центнер сенаж, 8,0 мянган тонно силос, 300 тонно ногооной витаминтай гурил гаргаха уялгатайбди. Эды шэнэхэн ургаса абахын тула таряалан болон сабшалангай газар сооньһолуулха, тэрээн дээрэ органическа, минеральна утэгжүүлгэнүүдые элбэгээр гаргаха, хабарай тарилгые болон [illegible] һайн шанартайгаар үнгэргэхэ тон шухала гэжэ һанагдана. Республика дотор [illegible] агрономо мэргэжэлтэй колхозой правленинн түрүүлэгшын орлогшо Павел Дмитриевич Шарин хүтэлбэрилнэ. Тус цехтэ тракторна бригаданууд, луговодуудай звенонууд ородог. Хүсэд хүрэхэ машина, техникэ үгтэнхэй. Эндэ дүршэлтэй механизаторнууд, луговодууд олон юм.

Мүнөө үедэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ зөөхэ, бүлүүр станцинуудаар газараа уһалха хүдэлмэринүүд хүсэндөө оронхой. Энэ жэлэй ургасада түсэбэй ёһоор 15 мянган тонно наг шэбхэ шэрэгдэхэ аад, оройдоол 8 мянгыень зөөгөөд байнабди. Ехэнхи хубинь таряалан дээрэ гаргагдаа. Энэ хүдэлмэридэ районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал отряд хүдэлжэ эхилэнхэй. Нигээд тэрэнээ үргэнөөр ябуулжа захалхамнай. Эдэ үдэрнүүдтэ бүлүүр хоёр станци хүдэлгэжэ, газараа ундалуулжа байнабди. Луговодууднай үбэлэй һаранuудта 382 кубометр тошо хүргэжэ халяагаа һэн.

Эгээл мүнөө хабарай сагта ходо ган гасуурта дайрагдадаг манай эндэхи эрхэ байдалда аргатайл һаань, таряалан, сабшалангаа уһалхые оролдохо ёһотойбди. Тиихэдээл найдамтай һайн ургаса абаха ха юмбибди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ газар уһалха, үтэгжүүлгэ оруулха хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдээ бэлэй. Тиимэ тула манай таряашад, луговодууд, механизаторнууд байгша ондо энэ хүдэлмэреэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулхаар хараална. Гэбэшье таряалан болон сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ үшөөл багаар гарганабди. Һүүлэй дүнгөөр бүхыдөө 400 тонно энэ сэнтэй үтэгжүүлгэ газарай хүрьһэндэ оруулаабди. Республикын зарим районууд, тэрэ тоодо Бэшүүрэй районой ажахынууд уһалагдадаг таряалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ ехээр гаргаһанай ашаар баян ургаса хураана.

Габшагай гурбан һара соо манай луговодууд 1500 гектар сабшалан сэбэрлэхэ, бүлүүр станцинуудаар 609 гектар, уһалуурыин системэнүүдээр 723 гектар газар уһалха, 950 гектар сабшалангаа борнойлжо, хүрьһыень һэбхирүүлхэ, 300 гектар газар тэгшэлхэ, 8 километр утатай посхоод бариха, 5 мянган һургаа бэлдэжэ, хорёолхо газартаа шэрэхэ, 60 гектарта олон жэлэй ногоо тариха юм. Энэ хүдэлмэрине луговодуудай 6 звено бүтээхэ байна. Звено бүхэндэ 4—5 хүн даалгагданхай.

Хабарай тарилгада бэлдэлгэ дүүрэбэ. Хүрьһэ элдүүрилдэг, таряа таридаг техникэ гүйсэд заһабарилагдажа, тусхай талмайда табигданхай. Гансал уһа сасадаг нэгэ түхеэрэлгэ бэлэн болоодүй байһаар. Үрэнэ хүрэнгөөр гүйсэд хангагданхайбди. Энэмнай бүхыдөө сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ 300 тонно үрэһэнэй горох нэмэжэ асарагдаха юм.

Байгша ондо колхозоороо бүхыдөө 6081 гектарта ороohото болон тэжээлэй ургамалнуудые, тэрэ тоодо 3600 гектарта ороohото ургамалнуудые тариха түсэбтэйбди.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой хэһэн элидхэлтэй танилсаад байхадаа, манай колхознигууд урдахи зорилгоёо һайса ойлгожо, улам һайнаар хүдэлхые оролдоно. Илангаяа Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ, гүрэнэй, технологическа, ажалай, гүйсэдхэлгын журамуудые шангадхаха тушаа хэлэһэниинь бидэнэртэ сэхэ хабаатай. Тиимэһээ хүн бүхэн бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, дутуу дундануудаа түргэн усадхаха, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг нүхэдтэеэ эрид тэмсэхэ болоно. Ажал хүдэлмэридөө түрүү онол арганудые хэрэглэжэ, үндэр бүтээсын хойноhоо оролдохо гээшэ бидэнэрэй нангин уялга. Илангаяа энэ жэлдэ ажахыдаа бригадна арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, нэгэ нарядаар хүдэлдэг коллективүүдые эмхидхэхэ тушаа хүдэлмэринүүдые ябуулнабди. Звенонуудай, бригадануудай гэшүүд абаһан ургасынгаа зэргээр түлбэреэ абадаг болохоор, тэдэнэр һүүлэй дүнгэй хойноhоо тэмсэхэ ха юм. Манай колхознигууд саашадаа ажалаа улам һайжаруулжа, эршэ хүсэеэ шангадхан, энэ жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатай бэелүүлжэ шадаха гэжэ бултанайнгаа зүгһөө мэдүүлнэб.

Б. ВЕРШИНИН,
Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ.

ЭМХИДХЭЛЭЙ АСУУДАЛААР

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком партийна организацинуудай секретарьнарай ба партийна бүлэгүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй семинар һаяхан үнгэргэбэ.

«Зэргэнүүдые олошоруулха хүдэлмэриин дүнгүүд болон партида эрхим түрүү ажалша хүнүүдые абаха хэрэг һайжаруулха талаар парторганизацинуудай, партийна бүлэгүүдэй зорилгонууд» гэһэн асуудалаар партиин райкомой секторые даагша В. Г. Бурдуковская, «Малшадай дунда хүсэ нүлөөтэй социалис мүрысөө эмхидхэхэ ябадалда партийна бүлэгүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» асуудалаар партиин райкомой инструктор В. Ф. Фёдоров, «Районой парторганизацинуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри тухай ба тэдэнэй ажал ябуулгые һайжаруулха зорилгонууд тухай» асуудалаар КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Ф. И. Кравцов гэгшэд элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Удаань дүй дүршэлөө халан абалсаха хэрэг үнгэргэгдөө. Тиигэжэ «Искра» колхозой партбюрогой секретарь В. Г. Яковлев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник И. Е. Семенов, «Эрдэм» совхозой МТМ-гэй механик И. Ф. Лоскутников партийна бүлэгүүдтэнь бэелүүлэгдэжэ байһан ажал хэрэгүүд тушаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Тиихэдэ партийна бүлэгүүдые хүтэлбэрилхэ талаар «Искра» колхозой партбюрогой хүдэлмэрине согсолжо, олондо мэдээжэ болгохо гэһэн шиидхэбэри семинар дээрэ абтаа.

Ф. ИВАНОВ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ АЛХАМУУ[Д]

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд продукци худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 102 процентээр дүүргээ гээд 1983 оной нэгэдэхи кварталда ороной промышленностиин гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл промышленна үйлэдбэриин ургалта 4,7 процент болоһон байгаа. Ажалай бүтээсэ 3,9 процентээр дээшэлээ; энээнэй ашаар промышленна үйлэдбэриин ургалтын 85 процентнь абтаһан байна. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаа, материал багаар гаргашалагдадаг болоо, ашаг олзонь нэмээ.

Гол зүйлэй продукци үйлэдбэрилгэ иимэ болоо гэбэл: электрын элшэ хүсэн— 381 миллиард киловатт-час; нефть (газай конденсадые оруулалсан) — 153 миллион тонно; газ — 135 миллиард кубометр; нүүрһэн — 186 миллион тонно; булад— 37,9 миллион тонно; хара металлнуудай прокат (бэлэн болгогдоһониинь)—26,4 миллион тонно; булад хоолой сорогонууд — 4,7 миллион тонно; түмэрэй руда — 60,2 миллион тонно; минеральна үтэгжүүлгэнүүд (шэмэтэ бодосуудай 100 процентдэ оруулхада) — 7,4 миллион тонно; ургамалнуудые хамгаалха химическэ хэрэгсэлнүүд (условно единицээр) — 144 мянган тонно; синтетическэ дабирхай болон пластмассанууд — 1,1 миллион тонно; химическэ утаһан — 327 мянган тонно; автопокрышканууд — 15,8 миллион хэһэг; металл отолдог станогууд — 538 түхэригэй, тэрэ тоодо программна жолоодолготой — 140 миллион түхэригэй; кузнечно-прессэй машинанууд — 167 миллион түхэригэй; программна жолоодолготой автомат манипуляторнууд (промышленна рободууд) — 1,7 мянган хэһэг; приборнууд, автомат хэрэгсэлнүүд ба тэдэнэй запасной частьнууд — 1969 миллион түхэригэй; тоолотодорхойлолгын техникын хэрэгсэлнүүд ба тэдэнэй запасной частьнууд — 743 миллион түхэригэй; химическэ түхеэрэлгэнүүд ба тэдэнэй запасной частьнууд — 206 миллион түхэригэй, технологическа хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин түхеэрэлгэнүүд ба тэдэнэй запасной частьнууд — 339 миллион түхэригэй; ашаанай магистральна вагонууд — 15,1 мянган; хүнгэн автомобильнууд — 328 мянган; хүдөө ажахын машинанууд — 862 миллион түхэригэй; мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууд — 600 миллион түхэригэй; ороohо хуряадаг комбайнууд — 29,5 мянган; хлопок хуряадаг машинанууд — 2,6 мянган; экскаваторнууд — 10,5 мянган; саарһан — 1,4 миллион тонно; цемент — 31,2 миллион тонно.

Бүхы түхэлэй бүдүүд —2,9 миллиард дүрбэлжэн метр; оёмол зүйлнүүд — 6,1 миллиард түхэригэй; нэхэмэл гадар болон дотор хубсаһан— 415 миллион хэһэг; арһан гутал — 193 миллион паар; мяхан (гүрэнэй нөөсэнүүдэй түүхэй эдүүдһээ) — 2,2 миллион тонно; колбасагай зүйлнүүд — 788 мянган тонно; загаһаар бүйлүүлагдаһан эдеэ хоолой зүйлнүүд, тэрэ тоодо загаһанай консервэнүүд —1,4 миллиард түхэригэй, малай тоһон (гүрэнэй нөөсэнүүдэй түүхэй эдүүдһээ) — 212 мянган тонно; һүн дээрэ абтаһан сагаан эдеэн (гүрэнэй нөөсэнүүдэй түүхэй эдүүдһээ)—6,5 миллион тонно; ургамалай тоһон (гүрэнэй нөөсэнүүдэй түүхэй эдүүдһээ) — 732 мянган тонно; кондитерска зүйлнүүд— 1,1 миллион тонно; консервэнүүд — 2,9 миллиард баанха, часынууд — 17,7 миллион, шабар-шаажан амһартанууд — 220 миллион түхэригэй; шэл болон хрусталь һайн шанартай аяга амһартанууд — 356 миллион түхэригэй; радио-дамжуулгануудые абадаг түхеэрэлгэнүүд— 2,3 миллион хэһэг; телевизорнүүд —2,1 миллион хэһэг; холодильнигууд ба хүргэлгын түхеэрэлгэнүүд — 1,5 миллион хэһэг; хубсаһа угаадаг машинанууд — 1 миллион хэһэг; мотоциклнууд ба мотороллернууд —285 мянган; мебель — 1,7 миллиард түхэригэй.

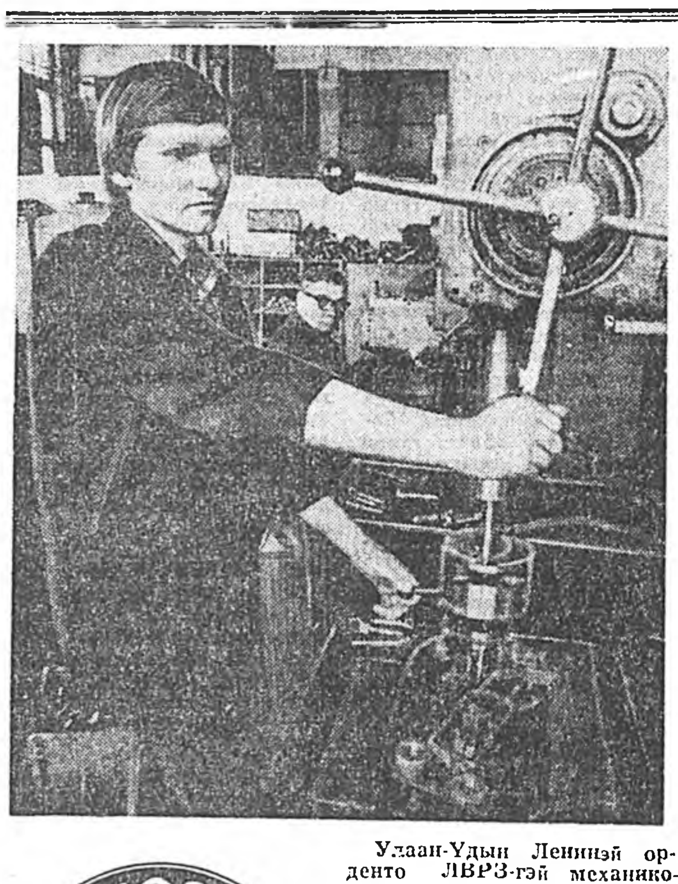
Нефть, газ олзоборилон абаха, нүүрһэ малтаха, хара металлнуудай прокат, булад хоолой соргонуудые, автопокрышкануудые, кузнечно-прессэй машинануудые, приборнуудые, автомат хэрэгсэлнүүд болон тоолон тодорхойлолгын техникэ, тепловозуудые, электровозуудые бүтээн гаргалга, газетын саарһа, хабсаргагдамал түмэр-бетон, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ, тракторнууд болон хүдөө ажахын техникэ бүтээхэ түсэб дүүргэгдэһэн байна.

Гаргаша багатай металлай продукциие, промышленна рободуудые, радиоэлектронно аппаратура, программна жолоодолготой металл отолдог станогуудые, үндэр ехэ технико-экономическа хэм хэмжээнүүдтэй машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалга хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна.

Арадай хэрэглэмжын ехэнхи эд бараа, тусхайлбал, пумаажан ба улаан бүдүүдые, загаһаар бүйлүүлагдаһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые, малай ба ургамалай тоһо, сагаан эдеэ, шаажан-шабар болон һайн шанартай [...] амһарта, теле[...] радио-дамжуулга[...] рижа абаха [...] дые, хубсаһа [...] нануудые, меб[...] рилэн гаргалга [...] раалагдаһанай [...] лүүлэгдэһэн бай[...] тэй хамта Хара[...] Нүүрһэнэй, Не[...] руулгын ба [...] промышленности[...] сэнэй, Хүндэ б[...] машина бүтээлг[...] ной, целлюлозо[...] модо болбосор[...] мышленностиин [...] нүүдэй үйлэдбэ[...] нүүд, предприя[...] лагдан абтаһан [...] тай, бэелүүлэгд[...] нарядуудтай [...] хэрэглэгшэдые [...] тэй продукцяар [...] дабагүй гээд С[...] ральна статистик[...] лениин мэдээсэл[...] дэнэ.

Синтетическэ [...] лон пластмасса[...] ческэ утаһа, [...] гой электроди[...] барилгын модо, [...] рэгсэлнүүдые, [...] үйлэдбэрилэн [...] дүүргэгдээгүй. [...] бэриин нэгэдэ[...] приятинууд [...] дээшэлүүлхэ, [...] гүүдые хямдару[...] дээ, нөөсэлгэнүү[...] дэм, техникын [...] нуудые бэелүү[...] нуудаа дүүргэ[...]

Хүдэлжэ бай[...] тинууд болон [...] нэ техникээр [...] һэльбэн шэнэл[...] сэлгэнүүдые [...] үйлэдбэридэ [...] дэлмэри үргэ[...] байгаа.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй механико-комплектовочно цехтэ 4-дэхи разрядай түрүү слесарь Валерий Тюменцев Татьяна һамгантаяа арбаад жэлдэ сугтаа хүдэлнэ. Татьяна — городской Соведэй депутат, Валерий — цехэй комсомолой бюрогой гэшүүн, арадай дружинник юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: цехэй залуу токарь Валерий Тюменцев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ГУРИМАЙ ШЭН[Э] ХАЗАГАЙРУУЛАГДА[Л]

Бригадна подряд нэбтэрүүлхэ асуудалай онсо шухала удха шанартай болюжо байһан мүнөө үедэ энэ гуримаар хүдэлдэг коллективүүдэй ажал хэрэг олоной анхарал татана.

Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын управлениин 3-дахи участогай шулуушадай бригада подрядна гуримаар байрын нэгэ гэр бодхоохо гэһэн хэлсээ нёдондо хабар баталаа бэлэй. Апрелиин 15-һаа ноябриин 7 болотор 30 квартиратай гэр бариха гэжэ уялга абаа һэн. Һаяхан тэрэ квартирануудта хүдэлмэришэдэй бүлэнүүд оробо. Аяар жэл шахуу барилгын унжагайрһанай зарим тэды шалтагаануудые элирүүлхэдэ, имагтал эмхидхэлэй хүдэлмэриин угаа һула байһан дээрэһээ бригадна подрядай гурим бүдүүлигээр хазагайруулагдаһан байха юм. Барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, хангалгын участогуудай коллективүүд болон автотранспортна подразделени, тэрэнэй диспетчерскэ албан гэхэ мэтэнүүд, тобшолон хэлэхэдэ, управлени бүхыдөө бригадна подряд нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ бэлэдхэлгүй байшоо гэжэ баримтанууд гэршэлнэ.

Энэ объект дээрэхи хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдһээ ажалай эмхидхэлэй алдуунуудтай барилгашадай бригада ушарһан байна. КБ-100 түхэлэй кран договорой ёһоор май һарада барилгын талмай дээрэ тодхогдохо һэн. Тэрэнэй асарагдаагүй дээрэһээ бага арга боломжотой ДЭК кранаар хүдэлхэ баатай бологдоо. Тиимэһээ ажалай бүтээсэ бирагүй байхань мэдээжэ ааб даа.

Гэбэшье хүдэлмэринь урагшатайгаар ябаагүй. Мантан крантай болобошье, тэрэнээ бүтээсэтэйгээр ашаглаха аргагүй байгдаа. Ушар юуб гэхэдэ, барилгын материалнууд эгээл тэрэ үедэ дуталдажа эхилээ. Тусхайлбал, бетонно-растворой участогай хүдэлмэришэд тус бригадые материалаар хангаха графигаа саг үргэлжэ һаатуулжа байба. Шэнгэн бетон хүлеэһэн барилгашад үглөөгүүр 8 сагта ажалдаа ерээд, час шахуу мнин байха баатай болодог һэн. Али үгы һаа, хүдэлмэриин сагай һүүл багта эльгээжэрхихэдэнь, тэрээгээр юу хэхэбши? Бухэли зундаа энэ асуудалаар арсалдаа, буляалдаа хэһээр барилгашад үнэтэ сагаа бараһан байха юм.

Бригадна подрядай гуримаар хүдэлһэн коллективтэ ажалай саг сооньхэрэгтэй барилгын материалнуудые асарха тодорхой график жэншэдгүй сахиха гээшэ тон шухала ха юм. Тиихэдэ тэрэ гуримтай тааралдаха эрхэ байдал огто хангангүйгөөр бригадын хүдэлмэрине өөһэдынгөө «гуримда» оруулха гэһэн һэдэлгэнүүд үзэгдэһэн байна.

— Бага багаар раствор зөөжэ, танине ямбархуулха аргамнай үгы, нэгэ мүһэн үдэрэйнгөө «хүнэһэ» абагты, — гээд, бригадые шахардуу байдалда оруулһан ушарнууд үзэгдөө.

Хирпиисын талаар мүн лэ элдэб бэрхэшээлнүүд ушарһан. Стандартна бэшэ барилгын бусад материалнуудые тааралдуулан һэльбэн шэнэлхэ баатай болоходо бригадын ажалай бүтээсэ доошолоол ааб даа. Проектые хазагайрүүлхаһаа гадна хараалагдаһан хэмжээнһээ ехэ материалнуудые гаргашалаа ха юм. Тусхайлбал, стандартһаа 2 сантиметрээр нимгэн хирпиисэнүүдые бусадтайнь адли үндэр болгохын тула раствор зузаанаар хэрэглэн, гансашье материал ехээр гаргашалаа бэшэ, мүн үлүү хүдэлмэри хэжэ, хэды ехэ саг дэмы хиидхүүлбэ гээшэб?! Гэшхүүрэй дамжуур «утадхахын» тула, үүдэнүүд болон сонхонуудые «түрэл бэшэ» проектдэ тааралдуулхын тула бригадна подрядаар хүдэлһэн ажахын тоосоото коллек[...] хидолдо ор[...] Электроэнерги [...] һалдана.

Тус бригада [...] дээрэ бүридэжэ [...] ГРЭС-эй барил[...] дэлжэ дүршэһэн [...] ев энэ коллекти[...] жо, ажалай жу[...] гүй сахиха эр[...] тоогоо юм. А[...] хэ, ажалай үе[...] гэхэ мэтэ ябада[...] ядаха гурим б[...] коллективэй га[...] ажалда хабаа[...] фициентые бри[...] тэ зүбшэн тод[...] байгаа.

Бригадна [...] дэлһэн колле[...] эрхэ байдал ол[...] ГРЭС-эй бари[...] нидэ удаанаар [...] гэжэ тэмдэглэ[...] Улад зоной [...] болон социаль[...] барилгануудай [...] ороһоной [...] нэгэниинь энэ [...] Гусиноозерско [...] рүүшын ээлжэ[...] да үгэхэ зуура [...] бариха хэрэгтэ [...] ехэхэн хэмжэ[...] зөөри ашаглаг[...] бэлэй. Мүнөө ж[...] озерскдо дүн ха[...] га шахуу дүр[...] гэр байра бар[...] раалагдана. Б[...] мологдоһон м[...] сүм хэрэглэхэ, [...] доһон болзор [...] гэрнүүдые һа[...] гаар ашаглалга[...] хай КПСС-эй [...] тоолой эрилты[...] лаха саг ерэ[...] хүдэлмэриин [...] гони болгохо, [...] һайжаруулха [...] гадна подряда[...] хала үүргэ дүн[...] Зүгөөр иимэ [...] озерскын [...] дунда үргэнөөр [...] дэнэгүй.

Н. НА[...]

СЕМИНАР-ЗҮБЛӨӨН

Городууд ба районуудай түсэблэлгын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар-зүблөөн Улаан-Үдэдэ һаяхан болоһо дүүрэбэ. Тус зүблөөн-семинар республикын районуудай экономическа ба социальна хүгжэлтые түсэблэлгэ һайжаруулха, арадай ажахын хүтэлбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалда зорюулагдаһан байна.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ **Д. Т. Раднаев** гэгшэд зүблөөн дээрэ элидхэлнүүдые хэбэ.

Түсэблэлгын, арадай ажахые хүтэлбэрилгын хэмжээе һайжаруулха, хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда алмалта, арьбалалта хэхэ ленинскэ ёһо гуримуудые сахиха тухай тус элидхэлнүүд дотор хэлэгдээ.

КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар республика доторнай нилээд юумэн хэгдэбэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Гэхэтэй хамта ажалай бүтээсын ургалтын бага байһан дээрэһээ республикын арадай ажахын зарим һалбаринууд табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргээгүй. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1982 ондо 6,9 процент ургаха ёһотой байгаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада бүхы промышленна продукциин 45,8 процентые ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлаха гэһэн зорилго бэелүүлэгдээгүй.

«Эд, зөөри, түлишын-энергетическэ болон материальна бусад нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглаха, алмаха талаар ябуулдаг хүдэлмэрине шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой эрилтэнүүд республикын арадай ажахын бүхы участогуудта гүйсэд һайнаар дүүргэгдэнэгүй гэжэ заагдаа. Электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ асуудалда хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд олон. Жэшээлхэдэ, жэлэй туршада Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинат 6 мянган тонно түлишэ, 17 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үлүү гаргашалһан байна.

«Птицепром» трестын предприятинуудта, «Бурятсельхозхимия», «Байкалрыбпром» нэгэдэлнүүдтэ, «Электромашина» заводто электрын элшэ хүсэ гаргашалха хэрэгтэ эзэн бусаар хандана.

Хүдөө ажахын продуктнууд—хартаабха, һү, мяха, огородой эдеэ хадагалха, алмаха хэрэгтэ горитой дутагдалнууд бии байһаар. Районуудай экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые табидаг органууд эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалха ёһотой гэжэ онсологдоо.

Гэршэлэн зүблөөн дээрэ республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшонор **Ц. М. Данзанов, П. И. Тенетов, А. А. Петрунин**, Буряадай АССР-эй ажалай талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **А. К. Чебунин** болон бусад үгэ хэлээ. КПСС-эй обкомой секретарь **Л. В. Потапов** зүблөөндэ хабаадалсаба.

А. КУШНАРЕВ.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ХЭШЭЭЛ

Ахын районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулиин ээлжээтэ хэшээл үнгэргэгдэбэ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Б. Бужинаев «Ажалые бригадна гуримаар эмхидхэхэ» гэһэн темэ дэлбэлэн харуулхадаа, үйлэдбэриие хүгжөөлгын шэнэ түрүү аргада орохо талаар районой колхозуудай правлени болон парторганизацинуудай урда байһан зорилгонуудта анхаралаа хандуулһан байна.

«Ажахын тоосооной эрхэ байдалда районой колхозуудта ажал эмхидхэхэ хэрэг» гэһэн элидхэл районой агропромышленна нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ Д. С. Унжуев хээ. «Коммунизм» колхозой правлениин түрүүлэгшэ Ж. Д. Самбялов «Тэжээл үйлэдбэрилгые, тэрэнэй шанарые дээшэлүүлгын болон өөрынь үнэ сэнгые доошолуулгын арганууд» гэһэн асуудалаар үгэ хэлэбэ.

Хэшээлдэ хабаадагшад шагнаһан темээрээ һанал бодолоо андалдалсаһан байна.

Ц. ЦЫБДЕНОВ,
КПСС-эй Ахын райкомой таһагые даагша.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

МОСКВА. Уренгой—Помара—Ужгород гэжэ газ дамжуулха хоолой соргын ехэхэн участогта гидравлическа туршалганууд һая эхилээ. Поволжиин, Ураалай областьнуудаар, Тюменскэ областиин баруун хубяар үнгэрдэг түрүүшын мянган километр хоолой сорго уһаар дүүргэгдэжэ, тэрэнэй хэр найдамтай байһаниинь шалгагдажа захалба.

— Эртэ хабар болоһо, хүдэлмэриин графигта хубилалтанууд оруулагдаашье һаа, тэрэнэй эршые һуларуулаагүй, — гээд, нефтиин болон газай промышленностиин предприятинуудые барилгын министрэй орлогшо Г. Судобин хэлээ. Барилгашад дүй дүршэл болон шадабаряа элсүүлэн хүдэлнэ. 4 мянган километр хоолой сорго һаяхан траншейдэ табигдажа булагдаа. Барилгашад үшөө 500 километр зам гаталха байна.

Газ дамжуулха нэгэшье хоолой сорго иимэ түргэнөөр баригдаагүй байха юм. Уренгой — Помара — Ужгород гэһэн хоолой сорго нёдондо баригдажа эхилээ һэн. Ажал эмхидхэлгын бригадна арга үргэнөөр нэбтэрүүлһэниинь ехэ түлхисэ болоо. Барилга дээрэ технологическа лининүүд ашаг үрэтэйгөөр хүдэлнэ. Хоолой сорготой нэгэн доро хүсэ ехэтэй компрессорнэ станцинууд баригдана.

ТЕХНИКЭ — ХАРТААБХА УРГУУЛАГШАДТА

Научно-үйлэдбэриин «Молдсельмаш» гэжэ нэгэдэлдэ олоор үйлэдбэрилэгдэжэ эхилһэн нүүдэл транспортернууд Белоруссиин ба Украинын хартаабха ургуулдаг ажахынуудта эльгээгдээ. Энэ техникэ ургаса хуряалга дээрэ хэрэглэгдэхэ, тиихэдээ нэгэ транспортерынь 20 хүнэй хэхэ ажалые бүтээхэ юм.

Иимэ техникэ үйлэдбэрилгые түргөөр эмхидхэхэдэнь нимэрхүү түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг Тарту хотын «Выйт» заводой коллектив туһалһан байна. Тэрэнэй цехүүдтэ Молдавиһаа ерэһэн технологууд болон хүдэлмэришэд бэлэдхэл гараһан байгаа. России Федерациин ба Украинын предприятинууд түхеэрэлгэнүүдэй горитой хубиие тус нэгэдэлдэ эльгээгээ юм.

ҺУРГУУЛИИН ТАРЯАЛАН

ОРЕНБУРГ. Эндэхи Кировэй нэрэмжэтэ колхоз Дедуровка гэжэ һуурин тосхоной ахалагша классайхидта мянган гектар таряалан таһалжа үгөө. Һурагшад энэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд ба багшанарай коллектив этигэнэ. Колхозой ба һургуулиин хамтын ажал Ленинскэ комсомолой шангаар тэмдэглэгдэһэниинь дэмы бэшэ.

Дундуур һаһанай һурагшадай байрлаха ба ажаллаха һуралсалай-үйлэдбэриин лагерь ажалай табадахи четвертьдэ һайнаар бэлдээ.

Үшөө һургуулида һуража байгаад, хүдөөгэй мэргэжэлтэй болоһон хүбүүд, басагад техникумүүд болон институудта һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ зуураа, түрэл колхоздоо үлэдэг гуримтай болонхой. Эндэ хүдэлдэг бүхы хүнүүдэй хахад хубинь дунда ба дээдэ эрдэмтэй юм. Энэ һургуулиин дүй дүршэлые область дотор үргэнөөр нэбтэрүүлдэг.

АВИАЦИ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

ЯРОСЛАВЛЬ. Областиин Мышкинскэ ба Некоузска районуудта намарай ороohото ургамалнуудые үтэгжүүлхэ хүдэлмэридэ вертолёдууд хэрэглэгдэнэ. Энээнэй урда тээ эндэ хүдөө ажахын авиаци хэрэглэдэггүй байһан юм. Аэродромууд үгы, полинуудынь баганууд байгаа. Харин мүнөө ажахынуудта вертолёдуудай ниидэхэ багахан галмайханuудые түхеэрнэ.

Мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын авиациин экипажнууд 100 мянганһаа дээшэ гектар газар үтэгжүүлхые хараална.

САРАТОВ. Волгын саадахи Краснокутска районой ажахынуудай «Краснокутска-123» гэжэ шэнэ сортын таряалангуудые үргэдхэнэ. Зүүн-Урда зүгэй хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай нютагай селекционно-туршалгын станцида тус сорт бии болгогдоо юм. Жэшээлхэдэ, нёдондо «40 лет Октября» колхозой таряашад 80 гектарта энэ ургамалые тарижа, бобово ургамалнуудай үндэр баян ургаса хураһан байна.

БУЛТАНДА ТААРУУ ЗОХИД

Нальчик хотын оёдолой «Силуэт» гэжэ ательегэй коллектив хангалгын һонирхолтой арга дурадхаа юм. Үдэшэндөө тэрэнэй мастернууд полупроводнигай приборнуудай заводой хамтын байрада ерэдэг болонхой. Тэдэнэр моодонуудай журналнуудые, бүдүүдые асардаг. Хубсаһа оёулха захилнуудые абаад, хэдэн үдэр үнгэрхэдэ, бэлэн зүйлнүүдые асаржа үгэдэг болоо.

Кабардино-Балкарай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэд предприятинуудай хүдэлмэришэдтэ тааруу зохид байхаар ажал хэрэгээ эмхидхэхые оролдодог. Автономито республикын олонхи заводууд болон фабрикануудта тушаан абалгын комплексно пунктнууд байгуулагданхай. Үдын хоолой забһарлалгын үедэ ба халаанай һүүлээр тэдэнэр хүдэлдэг юм. Харин мүнөө «Силуэ[т]»[...] гээр хамтын [...] хангадаг нүүдэл [...] эмхидхэгдэжэ [...]

АВТО[МАТ] ХИНАН Ш[...]

Новополоцко[...] лон витаминаар [...] мог тэжээлэй [...] рын элшэ хүсэ [...] автомат түхеэр[...] һална. Элшэ х[...] гые бүридхэлдэ [...] сэлэй-хэмжэлгы[...] эндэ нэбтэрүүлэ[...] нэгэн түхеэрэл[...] һоор хүдэлжэ [...] диспетчерскэ [...] най ба гэрэлэй [...] болонхой.

Энэ шэнэ тү[...] трын элшэ хүсэ[...] гөөр гаргашал[...] зайсуулха, тэр[...] жотойгоор, гам[...] лэхэ арга олго[...] налтын мүнөө[...] нүүдые болон [...] мадаг арга те[...] рүүлһэнэй аша[...] 40 миллион ша[...] час электрын [...] соо алмаһан [...]

Мэдээсэлэй-хэ[...] хеэрэлгэнүүдые [...] талаар микр[...] дүй дүршэл бү[...] приятинуудта [...]

«ШПИГЕЛЬ» ЖУРНАЛДА (ФРГ) Ю. В. АНДРОПОВОЙ ҮГЭҺЭН ХАРЮУ

дурадхалнуудые оруулаа гээшэ haaнь, бидэ тэдэниие заабол haйнаар хаража үзэхэ байнабди.

Асуудал. Федеральна канцлер Гельмут Коль албанай хэрэгээр haяхан Москва ерэхые түхеэрнэ. СССР-эй болон ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай саашанхи хүгжэлтые ямараар сэгнэнэбтэ, хэрбээ Колиин правительствын НАТО-гай буу зэбсэгүүдые бүри үргэдхэн ехэ болгоо haaнь, харилсаа холбоо тогтоохо арга боломжын бии байһые харана гээшэ гүт?

Харюу. СССР-эй ба Федеративна Республикын хоорондохи амгалан тайбан, бүтэмжэтэй haйн харилсаан Европодохи байдалые, бүхы уласхоорондын байдалые тогтууритай haйн болгохо шухала нүхэсэл мүн. Энээниие сахин хамгаалга ФРГ-гэй, мүн Советскэ Союзай аша туһада харюусаха байна гэжэ haнанаб. Энээнэй тула үндэһэ һуури, haйн үндэһэ һуури бии. Эдэмнай Москвада абтаһан договор, 70-дахи онуудта манай оронуудай баталһан бусад хэдэн хэлсээнүүд болоно. Энэ хадаа элдэб асуудалнуудаар тогтоогдоһон бодото харилсаа холбооной хамтын дүй дүршэл мүн.

Үгээ ойлголсоһоной ёһоор канцлер Г. Колиин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэхээ байһыень хүлеэнэбди. Манай оронуудай хоорондохи харилсаанай бүхы haйн юумые хөөрэлдөөнүүдэй үедэ батадхажа, ерээдүйн түсэбүүдые хараалха байһандаа найданабди.

Гэхэтэй хамта, манай харилсаанай харaа түсэбүүдые сэгнэхэдээ, американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые ФРГ-дэ тараан тодхохо түсэбүүдые анхаралдаа абангүй байжа шадахагүйбди.

Өөһэдөөшье бодоод үзэгты, хэрбээ СССР болон тэрэнэй союзнигуудта ядерна добтолго хэхын тула ФРГ-гэй газар дайдын хэрэм болгогдоо haaнь, эдэ харилсаануудтамнай ямар ехэ гарза хохидол ушаруулха гээшэб. Тиимэ юумэн болоо haa, ФРГ-дэ өөртэнь туйлай ехэ хойшолонгуудтай.

Зүгөөр Советскэ Союз үйлэ хэрэгэй иимэ хүгжэлтые эрид буруушаажа байна гэжэ дабтан хэлэнэб. Иимэ байдалhaa гарахын тула ФРГ-гэй, мүн Советскэ Союзай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, Европын ба бүгэдэ ниитын эб найрамдалые бэхижүүлхын тула манай хоёр ороной амжалтатайгаар харилсаха зам нээһэн ондоо арга олохые дурадхаха байнабди.

* * *

Р. Аугштайн. Советскэ Союзай дээдэ хүтэлбэрилэгшэтэй уулзажа хөөрэлдэхэ зол хубитай байһандаа, тон ехээр баярланаб. Бидэнэй табиһан хэдэн асуудалда бэшэгээр харюунуудые абабабди. Уулзахынгаа урда тээ Танай харюунуудай тексттэй танилсаа hэм гээд хэлэхэ ёһотойб. Мүнөө тэрэнэй тусхай ёһоор дамжуулан үгтэхэ гү, али маанадта дамжуулагдаа гээд тоолохо байһыень мэдэнэгүйб.

Ю. В. Андропов. Энэ текстые таанадта дамжуулхаар бэлэнби. Тэрэ эгээл бодолтой сэсэн, таарамжатай арга болоно гэжэ haнанаб. Энэ сэдьхэлыетнай ханаана гээшэ гү?

Р. Аугштайн. Тиигэнгүй яаха hэм. Танда баяряе хүргэнэб. Зүгөөр ямаршье текстын дүүрэн харюу үгэжэ шадахагүй байгаа хадань эндэ хэдэн нэмэлтэ асуудалнуудые танда табихыемни зүбшөөгыт.

Ю. В. Андропов. Болоно бээ.

Р. Аугштайн. Холбоото Штадуудай мүнөөнэйхидэл адляар буу зэбсэгүүдые бүтэн гаргаагүй, түсэблөөгүй байхадань, Советскэ Союз зэбсэг хэрэгсэлнүүдээ эршэмтэйгээр бүтээһэн юм гэһэн баталамжанuудые баруунай оронуудта ходо ходо соносожо болоно. Эдэ баталамжануудай ёһоор, 70-дахи онуудай хүгасаа соо совет буу зэбсэгүүд үргэдхэгдөө, харин тиихэдэ американ зэбсэг хэрэгсэлнүүд хороогдоо.

Ю. В. Андропов. Иимэ баталамжанууд шэнэ бэшэ, американцууд тэдэниие илангаяа эдэбхитэйгээр дэлгэрүүлэн тараана, гэбэшье НАТО-дахи союзнигуудынь тэдэнэртэ туһална. Энэ асуудалда зорюута харюусахые бэлдээгүй байбашье, танай хэлэһэн үгэнүүдэй бодото дээрээ таарахагүй байһые элирхэйлэн гэршэлхэ гээшэ хүнгэн ааб даа. Хэрбээ эхинһээнь захалха болоо haa, Советскэ Союзай атомна буу зэбсэг зохёожо, түрүүлэн хэрэглээгүй байһыень hануулхыемни зүбшөөгыт. Ушарынь юуб гэхэдэ, яhала ехэ саг соо бидэнэй иимэ буу зэбсэггүй байхада, американцууд тэрэниие бүтээгээд, бидэниие, мүн бүхы дэлхэйе айлган һүрдөөхые hэдээ hэмнай. Бидэ тэдэниие хүсэхэ баатай болообди. Хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, Советскэ Союз атомна буу зэбсэгтэй болоо hэн. Бидэ тэрэниие бүтээхэ баатай болообди. Иимэ ушар болоо hэмнай даа.

Р. Аугштайн. Хоёр талын хоорондохи буу зэбсэгүүд адлирхуу байна гэжэ Советскэ Союзай дээдэ хүтэлбэрилэгшэд 1977 ондо мэдэрээ бэшэ hэн аал?

Ю. В. Андропов. Зүб. Зүгөөр танай асуудалда харюугаа дүүргээгүй байнаб. Хэрбээ удаань үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые хэдэ хэдэн шатаарнь хаража үзэбэл, иимэ ушар болоһон байна. Холбоото Штадууд ядерна буу зэбсэгээ эршэмтэйгээр наринжуулан haйжаруулжа захалаа hэн. Олон блоггой hомо хэрэгсэлнүүдhээ арсажа, касетнэ боеголовконуудые бүтээдэг болоһон байгаа. Тиихэдэнь бидэ энээниие хэхэ ушаргай болоо hэмди. Удаань американцууд хайша хайшань залан шэглүүлэгдэдэг, таһаран haладаг боеголовконуудые бүтээжэ захалба. Харюудань бидэшье энээниие хээ hэмди. Тиихэдэ манайда иимэ юумэнэй үгы байгаашье haaнь, США уһан доогуур ябадаг онгосонуудтаа ракетэнүүдые тодхон табижа эхилһэн байгаа. Эндэшье харюудань иимэ юумэ хэхэ болоо hэмди.

Хүсэнүүдэй тэнсүүри бии, хүсэнүүднай тэнсүү байна гэжэ мүнөөшье тоолонобди.

Ушар иимэһээ тад hөөргөө бэшэ, харин буу зэбсэгүүдые бүтэн гаргаха талаар бидэ американцуудай хойноһоо дабшаха ушартай болоһон байнабди. Тиихэдэ США-е хүсэхэдөө, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулхые дурадхадаг, хоёр талаһаа зэбсэг хэрэгсэлнүүдээ гаргалгые хороожо, тэдэниие хурляажа эхилхэ тухай дурадхадаг байгаабди. Энээн тушаа американ талаһаа зүбшөөл абаагүй байһамнай халагламаар.

Хэрбээ мүнөө үеын байдал тухай хэлэхэ болоо haa, элдэб аргануудые хэрэглэн, тэрэниие сэгнэжэ болоно. Жэшээнь, хэрбээ тэрэниие уһан доогуур ябадаг онгосонуудта тодхон табибал, ядерна буу зэбсэгэй тудагдасагүй болохо гэжэ Холбоото Штадууд тоолоһон байгаа. Энэнь ойлгосотой, юундэб гэхэдэ, США уһан далайгаар хүреэлэгдэһэн гүрэн ха юм. Манай ороной дайда гол түлэб хуурай газар лэ. Тиимэһээ ядерна буу зэбсэгэймнай эхэнхи хубинь хуурай газар дээрэ байрладаг.

Хуурай газар дээрэхи ядерна буу зэбсэгүүдээ хороое, харин далай дээрэ тодхогдон табигдаһан ракетэнүүдээ орхёе гэжэ американцууд мүнөө дурадхана. Теэд иимэ хандасын бидэнэртэ таарахагүй байһаниинь элитэ. Хоер талада бии байһан бүхы түхэлэй ядерна буу зэбсэгүүдые хэраада абахые өөрынгөө зүгһөө мэдүүлнэбди. Энэ тэрэ талаһаа тэдэниие адли тэгшээр хороохые — эсэсэй эсэстэ тэдэниие бүрин хүсэдөөр усадхатараа хороохые дурадханабди.

Хоёр талын хүсэнүүдэй тэнсүүри тухай тодо баримтануудые хэлэхэ болоо haa, манай оборонын министр Д. Ф. Устинов haяхан энэ темээр үгэ хэлэхэдээ, тодорхой тоо, баримтануудые харуулһан байгаа. Эдэ тоонуудые харахадаа, эндэ минии танда хэлэһэн үгэнүүдэй зүб байһые бэлэхэнээр ойлгохолта.

Р. Аугштайн. Шэнэ, тон haйн буу зэбсэг болохо СС-20 түхэлэй совет ракетэнүүд лэ бидэнэртэ онсо ехэ аюул тохёолдуулха байна гэжэ Баруун Европын олон хүнүүд тоолоно.

Ю. В. Андропов. Сэхыень хэлэхэдэ, танай асуудалнуудта минии үгэһэн харюунуудай текст дотор энэ темэ харуулагданхай. Гэбэшье иимэ юумэ нэмэжэ, хэлэжэ шадахаб. Европын арадуудай сэдьхэлээ хүдэлжэ, haнаагаа зобожо байһые ойлгоноб. Энэ haнаата бололгын ушар шалтагаануудые усадхахын түлөө тэмсэнэбди. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, тактическа бүхы ядерна буу зэбсэгүүдые Европоһоо хуряажа абахые дурадхаа hэмди. Манай энэ дурадхалда США харюушье үгөөгүй. Тэдэнэр «нулевой вариант» гэдэгээ үсэд нэтэрүүгээр дурадхаһан зандаа. Эндэ тэрээн тухай тогтоһонойшье үлүү. Тэрэнэй бодото удхыень бидэ хэдэ дахин харуулаа hэмди. Юрэдөөл, тиимэһээ тохёолдоһон ушар байдалаар та бидэнэй хоорондо ондо ондоо haнал бодол байхагүй. Харин тиихэдэ Холбоото Штадууд Баруун Европын газар дээрэ ядерна ракетэнүүдээ тараан тодхохые, таанадые, Баруун Германиин немецүүдые, бельгиинхидые, голландиинхидые барaанда абахые хүсэнэ. Бидэ энээниие буруушаанабди. Иимэ байдалhaa гарахын тула нэгэ нэгэндэмнай тохёолдуулагдаһан аюулые гүйсэд усадхахa гү, али ушаржа байһан түгшүүрилые нилээд hуларуулха арга олгоһон замуудые дурадхаһан байгаабди.

Р. Аугштайн. Хэрбээ Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй haйн үрэ дүнгүүдые үгэнгүй, американ ракетэнүүдэй Европодо тараан тодхогдоод байгаа гээшэ haaнь, СССР өөһэдынгөө ракетэнүүдые США-гай газар дайдаһаа иимэрхүү зайда тодхон табиха юм гэжэ Советскэ Союз мэдүүлээ hэн. Г-н Генеральна секретарь, энээниие хэхые үнэхөөрөөшье хараална гээшэ гүт, хэрбээ тиигээ haaтнай, танай ракетэнүүд дэлхэйн ямар районуудта тараан тодхогдохо аргатай байнаб? — гэжэ Танhaa асуухые хүсэнэб.

Ю. В. Андропов. Энээн гушаа нюусааршье Танда хэлэхэгүй байнаб—шалтагааниинь ойлгосотой ха юм даа. Гэбэшье, хэрбээ энэ хэрэгэй гол удха тухай хэлэхэ болоо haa, би иигэжэ элирхэйлхэ хүсэлтэйб: США-гай газар дайда тушаа, тэрэшэлэн Европо гушаа американцуудай ябуулгануудта ямар юумээр харюу үгэхээ бидэнэр олохо байхабди. Ядерна зэбсэгэй талаар хөөрэлдөөнүүд хадаа «покер» гэдэг наадан бэшэ, хэрбээ эндэ алдажархёо hэа, hүүлдэ ямар нэгэ аргаар алдаһанаа хүсэлдүүлхэб гэжэ найдахада болохо ха юм. Эдэ хөөрэлдөөнүүд Советскэ Союзай, мүн США-гай, Варшавска Договорой ба НАТО-гай оронуудай арадуудай ажабайдал ба хуби заяанай асуудалнуудта сэхэ хабаатай. Франциин, Англиин бидэн тээшэ сэхэ шэглүүлэн тодхогдоһон ракетэнүүд дээрэ нэмэлтэ болгон, манай хилэһээ холо бэшэ газарта 500-haa дээшэ ядерна ракетэ тараан тодхохо хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандаха ёһогүйбди. Ямаршье талаһаань абажа харахада, тэрэ тоодо оюун сэдьхэлэй эгээл үндэр эрилтээршье абахада, манай харюугай хэмжээнүүд гүйсэд зүб байха.

Р. Аугштайн. Та эндэ француз ракетэнүүд тухай дурдабалта, тэрээнһээтнай уламжалан, ондоо нэгэ асуудал тухай haнаха баатай болобоб. Советскэ Союз Францитай ехэ haйн харилсаа холбоотой байһан гээшэ. Теэд коммунистнуудай хабаадалсадаг социалистнуудай правительство совет 50 шахуу дипломадууд болон бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ Францhaa гаража ошохо эрилтэ табяа. Энэ ушарта Та ямар сэгнэлтэ үгэхэ байнабта?

Ю. В. Андропов. Энэ ушар тушаа би юун гэжэ хэлэхэ байнабиб? Совет хүнүүдтэ эсэргүүгээр хэгдэһэн энэ харата бүдүүлиг аашын гэм зэмэнь француз социалистнуудта, мүн коммунистнуудта бүри ехээр тохогдоно гээд би нэн түрүүн хэлэхые хүсэнэгүйб. Франциие Советскэ Союзтай haйн харилсаа холбоотой байлгаха дурагүй хүсэнүүдэй энэ харата ябуулгын саана байһаниинь бидэндэ haйн мэдээжэ ааб даа. Франциин национальна аша туһын хэрэгүүдтэ харюусамаар юумэн энэ ябуулгадань бага хэбэртэй. Энэ хадаа миил бүдүүлиг аашa болоно. Тэрээндэнь ямаршье хуулита үндэһэ hуури гэхэ юумэ үгы. Тэндэ совет хүнүүд хуули бусa ябуулгануудые хээ гэһэн элдэб үгэ хүүр—хуу баран haнаанhaa абтаһан худал.

Иимэ нэгэ баримта дээрэ тогтон тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Францhaa гаража ошоохоор дурадхагдаһан совет хүнүүдэй дунда Францида хүдэлхөө болиһоор хахад жэл болоһон ба Советскэ Союздаа ерэһэншье хүдэлмэрилэгшэд бии. Тиихэдэ Францида хоёр неделишье хүдэлмэрилжэ үрдеэдүй хүнүүд бии. Энэ хадаа огто болгоомжогүйгөөр хэгдэһэн юумэн бэшэ аал?

Бидэндэ нэгэл юумэн тушаа иигэжэ хэлэнэ: совет хүдэлмэрилэгшэд мэдээсэлнүүдые суглуулдаг байгаа. Гэбэшье, минии ойлгожо байһанай ёһоор, ошоод байһан орон тухай мэдээсэлнүүдые суглуулжа, өөрынгөө правительстводa дамжуулга ямаршье ороной, ямаршье посольствын дипломатическа ба бусад албанай уялгада ородог ха юм. Энэ хүдэлмэри яахадаа хуули бусa ябуулга болохо байнаб? Энэ ябуулга уласхоорондын дипломатическа конвенци дотор хараада абтанхай.

Франциин засагаархидай хэһэн энэ ябуулга хадаа совет-француз харилсаа холбоонуудые муудхаалгада зорюута шэглүүлэгдэһэн гэхэһээ ондоогоор сэгнэгдэхэ аргагүй.

Москвадахи француз хүдэлмэрилэгшэд тушаа манай гүрэнэй зүгһөө харюугай хэмжээнэй абтаагүй байһан ушарые Советскэ Союз өөрынгөө «гэм зэмые» мэдэрээ гэһэншүүгээр франциин хэблэлэй зарим органуудта бэшэгдэнэ. Энэ хадаа арьбагүй ябадал. Манай ябуулгые хэн тиигэжэ тайлбарилнаб, тэрэ совет гадаадын политикые мэдэхэгүй байһанаа харуулна гээшэ. СССР-тэ хүдэлжэ байһан францизууд тушаа харюугай хэмжээнүүдые абахa—тоншье бэлэхэн хэрэг ааб даа. Энээн тушаа бээ баринги байхадаа бидэнэр совет-француз харилсаануудай аша туһын үргэн хэрэгүүдтэ түшэглэнэбди. Удаан сагай туршада тогтоогдоһон эдэ харилсаануудые, Европодо шахардуу шанга байдалые hуларуулгын аша туһын хэрэгүүдые бидэнэр хүндэлнэбди.

Гэбэшье хилын саана манай түлөөлэлгын албан зургаануудта хүдэлмэрилжэ байдаг совет дипломадууд ба бусад хүдэлмэрилэгшэд тушаа бүдүүлиг аашануудые гаргаһан ябадалтай бидэнэр ходо эбсэжэ байха гэжэ энэ ушар харуулна бэшэ.

Р. Аугштайн. Энэ удаа таанад бурханай номнолтой зохилдоһон юумэ хэһэн байнат гэжэ хэлэхээр байна: хэрбээ нэгэ хасарыешни альгадаа haaнь, нүгөөдэеэ табижа үгэ.

Ю. В. Андропов. Эгээшье тиимэ бэшэ ааб даа. Бидэнэр бурханай номнол соо хэлэгдэдэг персонажнуудта адли бэшэбди. Бидэнэр политическэ холо харасатайгаар, совет—француз харилсаануудые муудхааха ябадалда хүргэхэгүйе оролдон, Францида болоһон тэрэ багахан зүришэлдөөнһөө hураггүй үргэнөөр, бодомжотойгоор энэ хэрэгые харанабди.

Р. Аугштайн. Бидэнэр бурханай номнол соо хэлэгдэдэг сюжедүүдые дайраа хадаа иимэ нэгэ юумэн тушаа хэлэхэ хүсэлтэйб. Президент Рейган бурхан шажанда hүзэгтэйшүүлэй урда үгэ хэлэхэ зуураа, «хамаг харата, муу муухай зүйлнүүдэй гульдаһан орон» гэжэ Советскэ Союзые соносхоо. Та энэ мэдүүлгэдэнь харюусахадаа, өөрынгөө сэгнэлтэ үгөө гээшэ гүт? Гэбэшье би иигэжэ асууха хүсэлтэйб: иимэ эрхэ байдалда бодомжотойгоор, амжалтатайгаар хөөрэлдөө хэжэ болохо гээшэ гү?

Ю. В. Андропов. Бидэнэр бодото байдалые зүбөөр ойлгожо, хубхай хооһон шашалгада анхаралаа хандуулангүй байха арга шадалтайбди. Хэрбээ Рейганэй өөрынгөө гэмнэлгэһээ гадуур буу зэбсэгүүдые хуряан абаха асуудалнуудай талаар манай хэһэн тодорхой нэгэхэншье дурадхалыемнай зүбтэй дээрэ тоолон абаа haaнь гү, али зохисотой, бодомжотой нэгэхэншье дурадхал оруулаа haaнь, бидэнэр тэрээндэ, зөөлэхэноор хэлэбэл, гомдол муулар хэлэхэгүй байгаабдь. Эндэ хэлэхэдэ, хүн бүхэн өөрынгөө шадаха хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг гээд тэмдэглэхэдээ францизууд зүбтэй ха.

Р. Аугштайн. Бүхы муу муухай юумэн ба бүхы гэмтэ ябадалнуудай нэгэл талада байха гээшэ үсөөн тохёолдодог, энэ ушар баруун оронууд тушаа зүүн оронуудта, зүүн оронууд тушаа баруун оронуудта тиимээр харагдажашье магад. Энээнтэй холбоотойгоор иимэ юумэнүүд тушаа би асууха ёһотойб: Афганистанай асуудал уласхоорондын байдалые хэды шэнээн муудхаана гээшэб, Советскэ Союзда энээниие мэдэрнэ гү—тохёолдоһон энэ байдалые зайсуулха талаар түсэбүүд бии гү?

Ю. В. Андропов. Танай асуудалай түрүүшын хубида харюусаха зуураа, иигэжэ хэлэхэ байнаб! Мэдэрнэ. Афганистанай асуудалнуудые политическэ ёһоор шиидхэхэ манай түсэбүүд хэндэшье нюуса бэшэ. Бидэнэр тэдээн тухайгаа олоной урда нэгэтэ бэшэ тайлбари үгэһэнбди. Энээн тухай үшөө Леонид Ильич Брежнев хэлэһэн байха. Афганистанай хэрэгүүдтэ гадаадаһаа хамаарха ябадалай б люулагдажа, тиимэ хамааралгын дахяад hэргээгдэхэгүй гэһэн найдабариин бии болохолоор бидэнэр сэрэгүүдээ тэндэһээ гаргаха гэжэ тоолонобди. Тэрэ сагта засагай хүтэлбэридэ хуулита ёһоор байһан Афганистанай правительствын гуйлтаар манай сэрэгүүд энэ орондо байна, Б. Кармалиин толгойлжо байһан хуулита правительствын гуйлтаар мүнөөшье тэндэ байлгаяа үргэлжэлүүлһээр. Бидэнэр тэндэ өөһэдтөө хэрэгтэй юушье бэдэрнэгүйбди. Хүршэ ёһоор ажаhуудаг хани нүхэсэлтэ ороной зүгhөө туһаламжа хүргэхэ тухай гуйлтыень хангаһан байнабди. Зүгөөр манай ороной урда хилэ дээрэ юунэйшье боложо байха бидэндэ хамаагүй бэшэ ааб даа. Никарагуада ямар правительствын байха ёһотойе шиидхэхэ эрхэ Вашингтон өөртөө олгоно. Ушар шалтагааниинь гэхэдэ, тэндэхи байдал США-гай аша туһын хэрэгүүдтэ хамаатай болоно.

Гэбэшье Никарагуа США-haa хэдэн мянган километр холо газарта оршоно, тиихэдэнь бидэнэр Афганистантай нэгэ хилэтэйбди. Иимэ байхада, нүхэдтөө туһаламжа хүргэхэ зуураа, бидэнэр өөһэдынгөө аюулгүй байдалые хамгаалха тухай нэгэн доро бодомжолно гээшэбди.

Афганистантай холбоотой асуудалнуудые гуримшуулха тухай политическэ хөөрэлдөөнүүд мүнөө үнгэргэгдэжэ байна. Тиимэ хөөрэлдөөнүүдэй хэгдэжэ байбашье, бэрхэшээлнүүд бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй, пакистанецүүдые океанай саадахи нүхэдүүдынь хамсыһаань шангаар баринхай. Хэды тиимэ байгаашье haaнь, ООН-ой Генеральна секретариин түлөөлэгшын туһаламжатайгаар үнгэргэгдэжэ байһан эдэ хөөрэлдөөнүүд зарим тэды арга боломжонуудые туйлажа магад гэжэ бидэнэр багсаанабди.

Р. Аугштайн. Дунда зэргын зайда буудагдаха ракетэнүүд тухай асуудалда үшөө дахин тэхэрихэ хүсэлтэйб. Хэрбээ американцуудай тиимэ ракетэнүүдые ФРГ-дэ, яажашье haaнь, тараан тодхоод байгаа гээшэ haaнь, Европодохи ядерна зэбсэгүүд тухай хөөрэлдөөнүүдые таанад США-тай үргэлжэлүүлхэ байна гүт?

Ю. В. Андропов. Үйлэ хэрэгүүдэй тиимээр тохёолдохо болоо haaнь, гансахан Европодо бэшэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ уласхоорондын байдал муудаха тээшээ эрид хубилха гэжэ Советскэ Союзай зүгһөө нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэгдэһэн байна. Тиимэ байдалтай зохилдуулан, бидэнэр шухала хэрэгтэй шиидхэбэринүүдые абаха баатай болохобди.

Р. Аугштайн. ФРГ-дэ тон олон хүнүүдэй haнаае зобоожо байһан үшөө нэгэ асуудал бии. Социалис зарим оронуудай гадаадын үри зээлиин айхабтар ехэ хэмжээндэ хүрэжэ байһаниинь мэдээжэ. Бэрхэшээлтэ энэ байдалые улам гүнзэгырүүлхэгүйн тулада ямар арга боломжо бии гээшэб. Зүгөөр бидэнэр барандаа Европодо бээ бээһээ дулдыданги ха юмди.

Ю. В. Андропов. Бээ даанхай гүрэнүүд тухай эндэ хэлэгдэжэ байхадань, бэрхэшээлтэ байдалhaa гараха арга боломжые бэдэрэлгэ—орон бүхэнэй өөрынь бээ даанхай хэрэг мүн гэжэ би хэлэхэ байнаб. Хэрбээ ФРГ-гэй өөрынгөө зүгһөө юу хэжэ шадаха байһан тушаа хэлэгдээ haaнь, би иигэжэл хэлэхэ байнаб: худалдаа наймаа хэгты, экономическа харилсаануудаа хүгжөөгты, «хорилтонуудые» хэхэ хэрэгтэ бү оролсогты.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЕВРОПОДО—ЭБ НАЙРАМДАЛ

Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгэ хадаа дайнай аюулые зайсуулха зорилгын айхабтар шухала нэгэ хубинь ходо байһан гээшэ. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалгын апрелиин 19-дэ Мадридта hэргээгдэһэн ушар мүнөө тэрэ зорилгые онсо шухала удха шанартай болгоно.

1980 оной ноябрьhaa хойшо хоёр хахад шахуу жэлэй туршада бүхэевропын тон шухала энэ хуралдаанай хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ. haйн үрэ дүнтэйгөөр—удха түгэлдэр, тэнсүүритэй түгэсхэлэй документ баталан абалгаар энэ уулзалгые дүүргэхын тулада Советскэ Союзай ба социалис бусад оронуудай делегацинууд үнгэрһэн үе соо ехэ оролдолго гаргаһан байха юм. Европодо бээ бэедээ этигэл найдабаритай байха ба аюулгүй байдал хангаха, буу зэбсэгүүдые хуряан абаха хэмжээнүүдэй талаар тусхай конференци зарлаха тухай үгээ ойлгосоо haa, айхабтар шухала байгаа.

Гэбэшье социалис оронуудай хэды ехэ хүсэлэл оролдолго гаргажа байгаашье haa, Мадридтахи уулзалгада хабаадагша гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарха, сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болохо ябадалда зорюулагдаһан США ба НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай хараа шугам алишье талада ашатай туһатай түгэсхэлэй документ баталан абаха арга олгоогүй байһаар. Гэхэтэй хамта Европодо мүнөө тохёолдоод байһан эрхэ байдал шахардуу шанга байдалые hуларуулха, эб найдал бэхижүүлхэ ба буу зэбсэгүүдые хуряан абаха политикые удаа дараалуулан бэелүүлхэ зорилгоор гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгые нэгэдхэхэ эрилтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ шангаар табижа байна.

Иимэ бодомжонуудые хүтэлбэри болгон, Европодо бээ бээдээ этигэл найдабаритай байлга ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэг хуряан абаха хэмжээнүүдэй талаар конференци зарлаха тухай асуудал оруулалсан, Мадридтахи уулзалгын түгэсхэлэй документые зүбшөэн баталха талаар хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэжэ арга боломжонууд мүнөө бии гэжэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй комитет апрелиин эхеэр Прагада үнгэргэгдэһэн заседани дээрээ онсолон тэмдэглэһэн байна. Сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай Мадридтахи хуралдаанай зүбшэн хэлсэлгэдэ мартын 15-да оруулһан шэнэдхэгдэһэн проект түгэсхэлэй документын үндэһэ hуури боложо шадаха байгаа.

Дурсагдагша энэ документ (проект) дотор Варшавска Договорто ородог оронуудай хараа бодолые хүсэд haйнаар харуулаагүй хэдэ хэдэн мэдүүлэлнүүд бии. Тиимэшье haaнь, Советскэ Союзай ба социалис бусад оронуудай түлөөлэгшэд энэ проектдэ харюусалга ехэтэйгээр хандаха, түгэсхэлэй документые баталалгада дуугаа үгэхэ талаар хүдэлмэриие бүтэмжэтэй haйнаар ябуулха — уулзалгада хабаадагшадай бултанайнь хамтын уялга мүн гэжэ онсолон тэмдэглээ. Социалис оронууд уулзалгын саашадаа унжагайралтагүйгөөр, хойшолуулалтагүйгөөр дүүргэгдэхын тулада, тэрэнэй үрэ дүнгүүдэйнь аша туһатай, арадуудай этигэл найдабарида харюусама байхын тулада тус хуралдаанай бүхы хабаадагшадые хүсэлэл оролдолгоёо эгээл ехээр гаргахые эрид шууд уряална.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ДАЙН УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

ЕЭС-эй министрнүүдэй соведэй нэгэ үдэрэй сесси—Европын экономическа нэгэдэлэй арбан ороной ямаршье аша үрэгүй үшөө нэгэ зүблөөн Люксембургда үнгэргэгдэбэ. Эдэ «арбанай» экономико болон финанснуудай министрнүүдэй анхаралда үсөөн бэшэ асуудалнууд табигдаа, теэд тэдэнь барандаа «экономическа кризисэй бэрхэшээлһээ капиталис оронуудай яашье гаража шадахаяа болиһон ушарhaa улам hүжэрэн үргэдэжэ байһан худалдаа наймаанай дайе ямар аргаар унтаргаахаб?» гэһэн гансахан зорилгодо шэглүүлэгдэнхэй байба.

Гансахан Баруун Европо бэшэ, харин капиталис бүхы оронууд кризисэй хойшолонгуудhaa hүрдэн айнхай. 1979 онhoo хойшо хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоо хоёр дахинаар дээшэлжэ, 16-haa 32 миллиондо хүрэбэ. «ЕЭС-эй бүхы оронуудта хүдэлмэригүй хүнүүд эгээл ехээр олошоржо, тиимэ байдал Японодошье хүрэнхэй. Экономическа үрдилдөөн улам үргэдэһөөр. Процентнэ ставкын, хүдөө ажахын продуктнуудай экспортын ба совет газопроводой талаар баруун оронуудтай гү, али автомобиль болон буладай экспортын талаар Японтой США-гай зүришэлдөөн дайнуудай хоорондохи жэлнүүдэй үеын худалдаа наймаанай ба финансова дайе hануулна»—гээд Франциин «Монд дипломатик» журнал бэшэнэ.

Кризистэ ехээр нэрбэгдэһэн ушарhaa уласхоорондын худалдаа наймаанай системэ hандаран haлаха туйлдаа хүрэжэ байна. Капиталис оронуудай дэлхэйн худалдаа наймаанай хэмжээн гурбадахи жэлээ удаа дараалан хорожол байна. Хүгжэлтэ ехэтэй капиталис оронуудай экспорт ба импорт 1981 ондо тус тустаа 1,5 ба 5,5 процентээр бага болоһон, 1982 ондо энэ хоролтонь хоёр дахинаар доошолоо. Экспортнь 5 процентээр, импортнь — 6 процентээр хороо.

Уридшалан багсаамжалан хүлеэһэнэй ёһоор, Люксембургда сугларһан министрнүүд капиталис эбсэшэгүй зүришэлдөөнүүдhээ эшэ үндэһэтэй худалдаа наймаанай орёо бэрхэшээлтэ асуудалнуудые шиидхэжэ шадабагүй. Тэдэнэр ори ганса юун тушаа үгэеэ ойлголсооб гэхэдэ, майн эсэс багта зарлагдахаяа байһан капиталис долоон гол оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа зүблөөн дээрэ уласхоорондын худалдаа наймаандахи таможенна түлөөһэн тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха болоо. Гэбэшье, «үндэр тушаалтадай жэл бүри үнгэргэгдэдэг юһэдэхи уулзалгань нёдондо Версальда зарлагдаһан урагшагүй уулзалгын дабталта» болохогүй байһанда ямаршье найдал байхагүй гээд Америкын ээдбаяшуулай орган «Бизнес уик» журнал этигэл багатайгаар мэдэрхэ баатай болоһон байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа империализмын үедэ правительствануудайнь бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байгаашье haa, капиталис гүрэнүүдэй хоорондохи зүришэлдөөнүүд усадхагдахаhaa байха, улам гүнзэгырнэ гэһэн марксистнуудай түүхэтэ зүб тобшололые үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлжэ үгэнэ. Тус тус оронуудай ба империализмын гол түбүүдэй хоорондохи (США, Баруун Европо ба Япон) үрдилдөөнэй хубилан hүжэрэлгэһөө эд бараагаа гаргаха дэлгүүрэй түлөө, түүхэй эдэй түлөө айхабтар шанга тулалдаан болоно.

МЕКСИКЫЕ БААЛАНА

Хойто зүгэйнь хүршын талаhaa Мексикэдэ баалалта хэхэ ябадал улам шангадажа байна. Латиин Америкэдэ нүлөө ехэтэй энэ ороной гадаадынгаа политикада бээ даанхай хараа шугам баримталдаг болоһон ушарhaa США haнаагаа ехээр зободог болонхой. Сальвадортохи байдалые амгалан ёһоор гуримшуулха тухай дурадхалые Мексикын правительствын дэмжэһэнэйнь, асуудалнуудые сэрэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэдэг Вашингтоной хараа бодолые эрид шууд шүүмжэлэнэйнь удаа Вашингтон уур сухалаа ехээр орьёлуулжа оронхой. Эдэ бүгэдэһөө гадна, ЦРУ-гай hурган зэбсэгжүүлһэн эмигрантнуудай туһаламжаар США-гай соносхолгүйгөөр хэжэ эхилһэн дайнда хохидожо байһан Никарагуагай правительствые Мексикэ дэмжэнэ.

Мексикын правительствые өөр тээшээ татахые оролдон, Сагаан байшан США-гай юстициин министр У. Смит гэгшые Мехико эльгээһэн байха юм. Гэбэшье, энэ эльгэмэлэйнгээ урагшагүйдэн панхаруудтаһаниие ойлгожо, Смидэй бусажа ерэһэнэй хойто үдэрын гүрэнэй секретарь Дж. Шульц гэгшээр толгойлогдоһон нилээд ехэ делегациие Мехико эльгээгээ. США-гай финансын ба худалдаа наймаанай министрнүүд Д. Риган ба М. Болдридж гэгшэд тус делегациин бүридэлдэ орлсон, тиишэ ошолсоһон байха юм. Мексикэдэ баалалта хэжэ, гадаадынгаа бээ даанхай политикаhaa, нэн түрүүн эрхэ сүлөөгэй ба бээ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ бодоһон түбэй Америкын арадуудай үнэн зүб хэрэгүүдые дэмжэхэ ябадалhaa арсахыень туйлаха гээшэ Шульцын урда табигдаһан зорилго мүн», — гээд «Ультимас нотиснас де эксельсиор» газетэ бэшэһэн байна. «США-гай интервенци хэхэ hэдэлгэнүүдэй үргэдхэгдэжэ байһаниие Мексикын хэрбээ обёоронгүй орхёогүйшье haa, ядахын сагта политическэ талаар гуримшуулга туйлаха хэрэгтэ зорюулагдаһан өөрынгөө эдэбхи үүсхэлые бага зэргэ номгоруулһай гэжэ Вашингтоной захирgaан хүсэнэ гээд «Соль де Мехико» газетэ тэмдэглэнэ.

Вашингтоной эльгэмэлнүүд урдаа табигдаһан зорилгонуудаа бэелүүлхын тулада Мексикын экономическа байдалай муудажа байһан ушарые hамбаашалан хэрэглэхые оролдоо. Мүнөө Мексикын үри зээлинь 80 миллиардhaa дээшэ доллар болонхой. Американ дэлгүүр дээрэ наймаалагдадаг мексикан экспортын аяар 55 ондоо эд хэрэгсэлнүүдтэ США-гай таможенна түлөөһэ нэмээһэн ушарhaa энэ үри шэрэнь бүри ехэ боложо магад. Тэрэшэлэн США-да худалдагдадаг мексикан нефтьдэ налогыень дээшэлүүлхэ хүсэл тухайгаа тэдэнь соносхоо. Хэрбээ иимэ юумэнэй хэгдээд байбал, Мексикэ жэл бүри 2,5 миллиард доллароой хохидолдо орохо болоно.

Хашалта, баалалтын хэды хэгдэбэшье, американ-мексикан хөөрэлдөөн тухай түгэсхэлэй коммюникегэй харуулһанай ёһоор, Холбоото Штадууд Вашингтоной зонхилгодо Мексикые оруулжа, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ бодоһон түбэй Америкын арадуудые дэмжэлгэһээ арсаха ябадал туйлажа шадабагүй. «Регионой бэрхэшээл ехэтэ асуудалнуудай талаар үнинэй түүхэтэй зүришэлдөөнүүд гол түлэб шиидхэгдээгүй зандаа үлэбэ гэжэ уулзалгын hүүлдэ мексикан ба американ тусхай тушаалтад зааhан байна», —гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ тэмдэглэнэ.

США-гай худалдаа наймаанай, экономическа үнэн зүб харилсаануудай түлөө, гадаадын дулдыданги бэшэ политика бэелүүлхэ өөрынгөө эрхын түлөө тэмсэхээр Мексикэ эрид шиидэнги.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АЖАЛШАДАЙ ЗОХЁОХЫ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ

СОФИ. Болгариин химическэ промышленностьда ухаалан зохёогшодой ба уралан наринжуулагшадай ажал ябуулгые хүгжөөхэ программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Нёдондо жэл ехэ химиин предприятинуудта уралан наринжуулгын 1500 дурадхал нэбтэрүүлэгдэжэ, 30 миллион шахуу левэй экономическа ашаг үрэ абтаһан байгаа.

Ажалшадай зохёохы эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхын тула социалис гүрэн үргэн ехэ арга боломжонуудые олгодог. Мүнөө НРБ-дэ хоёр мянга шахуу конструкторска бюро байгуулагданхай. Түгэс бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд чертежнуудые, схемэнүүдые, бусад техническэ документаци бэлдэхэдэнь, шэнэ юумэ үүсхэгшэдтэ haйн дураараа туһалдаг юм. Техническэ болон юридическэ туһаламжын 1,5 мянган бүлэг энэ зорилгоор саг үргэлжэ хүдэлдэг.

ШАХТЕРНУУДАЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

БУДАПЕШТ. Вишонтдо Морис Торезэй нэрэмжэтэ шулуун нүүрhэнэй уурхайн шахтернууд 2 миллион тонно нүүрhэ жэлэй эхинhээ хойшо малтаба. Тэдэнэй габшагай ажалай ашаар хүршэ Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ теплоэлектростанци таһалгарягүйгөөр хүдэлхэ юм.

Тус уурхай хадаа Венгриин нүүрhэ олзоборилдог уурхайнуудай эгээл ехэнүүдэй нэгэниинь болоно. Жэл бүри эндэхи шахтернуудай коллективүүд бүхы орон дотор олзоборилогдодог нүүрhэнэй дүрбэнэй нэгэ хубиие Венгриин ажахыда үгэдэг. Эндэ совет дүй дүршэл болон «СССР-тэ хэгдээ» гэһэн тамгатай техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг юм. Энэнь түлишэ үйлэдбэрилгые богони болзорто горитой дээшэлүүлхэ арга олгоно. Үшөө арбан жэлэй саада тээ эндэ оройдоол 1,5 миллион тонно нүүрhэн малтагдадаг байгаа haa, мүнөө тэрэнэй хэмжээн 8 миллион тоннодо хүрэнхэй.

Жэлһээ жэлдэ совет-венгер харилсаа холбоон хүгжөөгдэнэ. Ороной шахтануудта хэрэглэгдэдэг машина техникын 50 процентнь Советскэ Союзhaa эльгээгдэһэн байха юм. Республикын ашагта малтамал олзоборилдог районуудта нүүрhэ малталгые үргэлжэ дээрэнь оньhожоруулха совет электронно түхеэрэлгэ haйшаагдадаг.

БАРИЛДААШАН НЭРЭНЬ БАЙХАЛ

«Барилдаанай олбогой улаан буланда СССР-эй спортын мастер Батацырен Дашинамжилов!» — гээд дикторэй бардаасатангаар соносхоходо, Могойто тосхоной соёлой байшан соо һууһан хүн зон гансата һээ мэр гэлдэшэнэ. —А-а! Тэрэ Хара-Шэбэрэймнай суута бүхэ энэ гээшэбы... Һаһатайхан болоо ёһотой, — гэжэ барилдаа хаража һууһан нэгэ хүн нүгөөдэдөө хандана.

— Гушан хоёртой болобо. Теэд залуушуулда үшөөл мүхөөгөө үгтэнэгүй бэшэ гү? Дүршэл байна ха юм даа!» — гэжэ нүгөөдэнь омогорхон харюусаба.

Советскэ Союзай Герой Базар Ринчиногой дурасхаалай шанда хүртэхын гүлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар үнгэргэгдэдэг округой чемпионат Ага нютагай хүн зондо ёһотой һайндэр болодог юм. Шамбай шуран, бар хүсэтэ барилдаашадай мүрысөө хараха дуратайшуул Агын талада үсөөн бэшэ олдодог.

Мүрысөөндэ барилдаанай эхин нюусануудые шудалжа ябаһан эдир хүбүүдшье, Дашинамжиловтал адли дүршэлтэй болоһон спортсменүүдшье — илгаагүй эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, «Базар Ринчиногой» мүрысөөн округой бүхэшүүлэй саашадаа мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, бэрхэ спортсменүүд болохо эхин шатань юм.

...Буряадай багшанарай институдай студент Батоцырен Дашинамжилов сүлөөтэй сагтаа барилдаашадай һорёонуудые, илангаяа нютагайнгаа бэрхэ бүхэ Эрдэни Норсоновой барилдахые һонирхон харадаг байба.

— Батоцырен! Юу нигээд һууха юумбэ. Өөрөө барилдаад туршыш! — гэжэ нэгэтэ Эрдэни Норсонов залуу хүбүүндэ дурадхаба. Тингэжэл, Батоцырен Дашинамжилов барилдаад «туршаха» гэжэ шиидээ һэн.

Далаад оной үеэр Валерий Иванов дүрэ буляалдаанай барилдаагаар ехэ амжалтануудые туйлажа, бүхы буряад орон дотор суурхажа ябаа. Гэхэтэй хамта, тэрэ ургажа ябаһан залуу үетэндэ анхаралаа хандуулан, тэдэнние барилдаанай дүрэдэ һургаха хүсэл эрмэлзэлтэй һэн. 1971 ондо хорин наһаяа гүйсэһэн Батоцырен Дашинамжилов гүрүүшынхиеэ барилдаанай олбог дээрэ гараһан байна. Эды наһатай болошоод барилдаашан болохо гэһэн зорилго урдаа табихамнай бэлэн бэшэ хэрэг байгаа. Юуб гэхэдэ, хорёодтойдоо бүхэшүүл имагтал спортын мастер болотороо ургаад ябадаг гээшэл.

Гэбэшье, Валерий Николаевич Иванов Дашинамжиловта бэрхэ барилдаашан болохо байһандань батаар этигээд, тэрээнтэй үсэд нэтэрүүгээр, эрдэм ухаанай үндэһэн дээрэ һорёонуудые үнгэргэжэ эхилбэ. Мүн һураашаншье багшынгаа этигэл найдалые али болохоор дэмжээ. Түрэлхиин һубэлгэн бэрхэ аад, үсэд нэтэрүү зантай Батоцырен богонихон сагай туршада барилдаанай дүрэнүүдые бэрхээр шудалба.

1972 ондо, хахад жэлэй хугасаа соо һорёонуудые хээд байхадаа, тэрэ түрүүшынхиеэ ехэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, амжалта туйлаба. Дашинамжилов Пензэ хотодо үнгэргэгдэһэн «Буревестник» бүлгэмэй Россин Советэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 48 килограммай шэгнүүртэ хабаадалсажа, гурбадахи һуури эзэлээд, тренерээ ехэтэ баясааһан бусадые гайхуулһан юм.

Энэ амжалтань залуу бүхэдэ шэнэ хүсэл эрмэлзэл түрүүлжэ, тэрэ бүри эдэбхитэйгээр бэеэ һорижо эхилбэ. Удаань «Буревестник» бүлгэмэй түбэй советэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, манай нютагай хүбүүн гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медаляар шагнагдаа һэн. Тэрэ Туваһаа ерэһэн спортын мастер Оюун, залуушуулай дундаһаа оронной чемпионадта гурбадахи һуури эзэлһэн Киев хотын Ноговицын гэгшэдтэ шүүгдээ.

Тэрээнһээ хойшо үдэр хоногой үнгэрхэ бүри Батоцырен барилдаха бэлиг шадабарияа дээшэлүүлбэ. 48 килограммай шэгнүүртэ тэрэнние шүүхэ бүхэ республика дотор олдодоггүй байгаа. Ехэ-ехэнүүд мүрысөөнүүдтэ тэрээнэй амжалта туйлаһан ушар энээниинь гэршэлнэ. Илангаяа 1976—1977 онуудай үедэ барилдаашан Дашинамжилов суурхужа эхилээ бэлэй. Энэ хугасаа соо тэрэ Алас-Дурна зүгэй зоныл мүрысөөндэ гурба дахин шүүһэн юм. 1976 ондо манай хөөрөөнэй герой ВЦСПС-эй чемпионадта хабаадалсаха золдо хүртөө һэн. Энэмнай нилээд ехэ мүрысөөн гээшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, «Динамын» болон сэрэгэй спортсменүүдһээ бэшэн энэ мүрысөөндэ бүгэдэ хабаадалсадаг.

Дашинамжилов мүрысөөнэй түрүүшын дүхэригһөө зоримгойгоор барилдажа, хэдэн илалта туйлаба. Гална тэрэ түгэсхэлэйшье уулзалгые һайнаар үнгэргэжэ, ВЦСПС-эй чемпионой нэрэ солодо хүртэһэн алдартай. Энэл оной намар Батоцырен Дашинамжилов РСФСР-эй чемпионадта хабаадалсахадаа, гурбадахи һуури эзэлһэн.

Удаань — һорёонууд... һорёонууд... һореонуудай үедэ бэеын тамир, тэсэбэри хэрэгтэй. Гансал урагшаа найдамтай гэшхэлһэн лэ хүн эдэ бүгэдэ бэрхэшээлнүүдые амжалтатай дабажа, илалтын баяр амсадаг.

1977 оной зун Российн Федерациин эгээл эрхим бүхэшүүл Улаан-Үдэдэ сугларжа, республикын чемпионадта хаба шадалаа туршалсаба. Батацырен Дашинамжилов 1972 ондо студентнэрэй дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэлдэ шүүгдэһэн Оюун гэгшэтэй мүрысөөнэй түрүүшын дүхэригтэ дахин уулзаба. Эндэ урдынхиһаа хараагүй дүршэл ехэтэй болоһон Батоцырен нүгөөдэеэ бэлэхэнээр шүүбэ. Тэрэ түгэсхэлэй уулзалга хүрэтэр хэдэн хүниие шүүгээд, СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн Федор Фоктисовтай барилдахадаа булигдаа һэн. Нигэжэ РСФСР-эй чемпионадта тэрэ мүнгэн медальда хүртэжэ, үшөө нэгэ алхам урагшаа хэбэ.

Монголой ниислэл — Улаан-Баатар хотодо жэл бүри социалис арба гаран гүрэнүүдэй бүхэшүүлэй хабаадалсатайгаар «Интернационал» гэжэ уласхоорондын мүрысөөн үнгэргэгдэдэг. 1978 ондо Буряад оронной бүхэшүүлэй энэ мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, Батоцырен Дашинамжилов 48 килограммай шэгнүүртэ түрэл нютагаа түлөөлһэн юм. Хожомынь Москвада үнгэргэгдэһэн Олимпиин наадануудта мүнгэн медальда хүртэһэн Корей ороной бүхэ Сэ-Хон гэгшэдэ шүүгдэжэ, Дашинамжилов хоёрдохи һуури эзэлээ һэн.

— Һайнаар бэеэ һорёод, «толгойтойгоор» мүрысэбэл, бэрхэ барилдаашадые шүүжэ боломоор гэжэ тиихэдэ би тобшолол хээ һэмби, — гээд мүнөө Батоцырен хөөрэдэг.

Үнэхөөрөөшье, тэрэ хойто жэлынь энэл мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, Монголой, Чехословакиин, Польшын, Болгариин болон бэшэ бусад гүрэнүүдэй бүхэшүүлые шүүжэ, «Интернационал» гэлэг заншалта тэмсэлэй чемпион болоһон юм.

Аяар холын орондо иимэ ехэ мүрысөөндэ илалта туйлаад байхадань, Батоцыренэй сэдьхэлдэ Хара-Шэбэр нютагынь, түрэһэн тоонто Золтонгонь элихэнээр һанагдаа һэн. Нээрээшье түрэл нютагайнгаа, айл аймаг зонойнгоо буянгаар, үргэлжэ дэмжэлтээр тэрэ иимэ ехэ амжалта туйлан ябаһанаа тиихэдэ ойлгоо. Энэ үедэ Батоцырен баһа өөрынгөө тренер Валерий Николаевич Иванов тухай һайн һайхан мэдэрэлээр сэдьхэжэ байгаа ошуу.

Хойшодоошье Батоцырен Дашинамжилов хэдэн ехэнүүд мүрысөөнүүдтэ толотомо илалтануудые туйлаһан намтартай. Смоленск хотодо хүдөөгэй спортсменүүдэй Бүхэроссиин наадануудта хабаадалсахадаа шалгараһан, иимэ Бүхэсоюзна мүрысөөндэ мүнгэн медальда хүртэһэн байха юм. Гадна Румыниин Ясса хотодо уласхоорондын мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлһэн гээшэ.

1982 ондо Махачкала хотодо РСФСР-эй ээлжээтэ чемпионат үнгэргэгдэжэ, гушан нэгэн наһаяа гүйсэһэн Батоцырен Дашинамжилов энэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, гурбадахи һуури эзэлээ. Энэ хадаа, барилдаашанай шудалһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандажа, наһатай болоодшье ябахадаа тэрэнэй эрхим бэлэдхэлтэй байһыень гэршэлнэ.

Тэрэ мүнөө Буряадай областной Советэй «Урожай» бүлгэмдэ тренерээр ажаллана.

— Манай Буряад ороноо, Ага нютагһаа олон бэлигтэй барилдаашад урган гаража, бидэнэй туйлаһан амжалтые бури арьбадхалсаһай гэжэ би ходо сэдьхэжэ ябадагби. Тиимэһээ хойшодоошье залуушуулые нютаг ороноо дэлхэй дүүрэн суурхуулма бэрхэ барилдаашад болгохые оролдохоб. Бэрхэ тренер болохын түлөө миниин багша Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Валерий Николаевич Ивановой дүй дүршэлые халан абахые эрмэлзэдэгби, — гэжэ Батоцырен Дашинамжилов һаяшаг мэдүүлээ һэн.

Б-Ж. ГАРМАЖАПОВ.

АГУУЕХЭ ТЭМС... НЮДӨӨРӨӨ ХАР...

Буряадаймнай кинопрокадай конторо В... түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулан, респуб... зондо «Би шэнэ түбиин мүндэлхые хар... фильм дурадхаһан байна.

Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауре... арадай артист Сергей Бондарчук америкаа... шо Джон Ридэй зохёолоор «Красные ко... кинодилоги буулгаа һэмнай. Тэрэнэймнай ... лоһон тус фильм мүнөө олоной анхарал ... байха.

Манай орондо болоһон социалис революц... риин ороной эрхэтэдэй нюдөөр харуулагд... Н. К. Крупскаягай хэлэһэнэй ёһоор, энэ н... эрхэтэн манай нүхэр, коммунист байһан тула ... бүхы үйлэ хэрэгые миил хажуу тээһээ хар... шэ, харин агуухэ тэмсэлые нюдөөрөө хара... ойлгохын тулада зарим үедэ ами наһаяаш... дүлэтэ революционерэй нюдөөр хаража, ... гэршэ болоһон байна бшуу.

Американ уран зохёолшо-коммунист Дж... революци тухай бэлигтэйгээршье үнэншэ... хөөрэжэ шадаа. Тэрэ ганса литературна ... рынь бэшэ, мүн гол наадаха нюурынь ... эгээл бэлигтэй, совет кино харагшадта мэд... актёр Франко Неро Джон Ридэй ролиие ... рин Америкын киногой одон Сидней Ром ... ниинь ба нүхэрынь боложо наадана.

В. И. Ленинэй хилын саана байһанаа Пе... сажа ерэһэн сагһаа хойшонхи үе (1917 о... 3-һаа октябриин 26 болотор) фильм дотор... на. Энэхэн богони үе соо болоһон манай ... дай ба революциин түүхэ эндэ үргэнөөр, ... гаар табигданхай.

«Би шэнэ түбиин мүндэлхые хараа һэм» ... буулгалга айхабтар ехэ бэлэдхэлэй хүдэлм... юм. Буулгабаринь гол түлэб Ленинградта б... үеын Питерые мүнөө байгуулха гээшэ тон ... гаа. Ордонууд, хүүргэнүүд, талмайнууд ... зураашадай гараар хубилгагдан харуулагд... мын буулгагдажа байха үедэ Ленинграды... мнай, ямар нэгэ ехэ тусгаар талмай шэнги б... гаа. Хэдэн мянган хүн зон, сэрэгшэд, мор... буулгалгада хабаадаһан байна. Үбэлэй ... лолгын үедэ адли тиимэ ехэ үйлэтэй фил... гой түүхэдэ үзэгдөөгүй юм. Энэ талаар РС... дай артист оператор Вадим Юсовэй габьяа... гүй ехэ. Тэрэ хорин жэлдэ кинодо алба хэ... рёод фильм дээрэ хүдэлһэн түүхэтэй.

Элитэ ехэ композитор, СССР-эй Гүрэнэ... скэ шангуудай лауреат, СССР-эй арадай а... лис Ажалай Герой Георгий Свиридов тус фи... мыень бэшэһэн байна.

В. ...
кинофикациин ...
ахама...

ХОТО ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ОЙН БАЯРТА ЗОРЮУЛАГДАҺАН

ТУСХАЙ ҺАРА

КОНКУРС, УУЛЗАЛГА, КОНФЕРЕНЦИ

Колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг техникумдэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һара мүнөө үнгэргэгдэжэ байна. Багша Н. Ф. Тихоненко Карл Маркс тухай лекцинүүдые уншаа, Р. А. Серебрякова бэеэ зүбөөр абажа ябаха тухай хөөрэлдөө хээ. Тиихэдэ һубэлгэн хурса, олон юумэ мэдэгшэдэй конкурс-викторина болоо. Ойн баярта зорюулагдаһан һарын программа юрэнхыдөө үргэншье, һонирхолтойшье байна гэжэ тэмдэглэмээр. Һонин хүнүүдтэй уулзалга хараһаа одоол алдагдаагүй ааб даа. Техникумэймнай багшанар болон һурагшад республикынгаа соёлой министр, Буряадай арадай поэт Д. З. Жалсараевые урижа, өөр тухайгаа хөөрэхэ, шүлэгүүдээ олоной һонорто табихыень гуйгаа юм. Тэрэ тон юрын, үнэншэмэ үгэнүүдээр өөрынгөө зохёохы намтар тухай хөөрэжэ үгөө. Поэт болон министртэй уулзажа байһан хүнүүд тэрээнһээ элдэб асуудал һураһан байна. Тэдэндэнь Дамба Зодбич тодорхой харюу үгөө. Буряадай искусствын хүгжэлтэ, ерээдүй, республикымнай соёлой ажабайдалһаа һабагшалан олон тоото асуудалнуудтаа сугларагшад харюу абаһан байна.

Хүндэтэ айлшанайнгаа хүндэлэлдэ техникумэй һурагшад шүлэгүүдыень уншаа, тэрэнэй үгэ дээрэ бэшэгдэһэн дуунуудые гүйсэдхөө. Энэ уулзалга тухай дурасхал болгон, Д. З. Жалсараев олон хүнүүдтэ автографоо үгэһэн байна.

Апрелиин 20-до үнгэргэгдэһэн теоретическэ конференци зарлагдаһан тусхай һарын үргэлжэлэлынь болоо. Һурагшад Т. Казанцев, С. Дармаев, С. Нимаев гэгшэд даалгагдаһан темээрээ элидхэлнүүдые хээ. Республикынгаа соёлой туйлалтанууд тухай багша А. С. Николаева хөөрөө.

Техникумэй бүлэг бүхэн ханын газетэнүүдэй конкурсдо хабаадаха, ленинскэ зачет үнгэргэхэ юм.

Тиихэдэ залуушуул спортоор һонирхонгүй яажа байха бэлэй. Энэ талаар хүнгэн атледүүд һорихо, ГТО-гой болон һуралсалайнгаа нормонуудые тушааха юм.

Иимэ түсэбөөр үнгэргэгдэжэ байһан ойн баярай һара һурагшад эдэбхитэдэй бэлиг шадабарние, эрдэм мэдэсэ болон юрэнхы болбосоролыень элирүүлнэ.

М. МЕДОВАЯ.

ЗОРИЛГОЁО ЗҮБШЭБЭ

КПСС-эй Яруунын райкомой конференц-зал соо «Улаан туяа» газетын хүдөө бэшэгшэдэй конференци үнгэргэгдэбэ. «Хүдөө бэшэгшэдэй саашанхи зорилгонууд» гэһэн асуудалаар газетын редактор Ж. Б-М. Цыдыпов элидхэл хэһэн байна. Эхин парторганизациин, партбюрогой секретарьнар, ханын газетын редакторнууд уригдажа, конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа үгэ хэлэһэн хүдөө бэшэгшэд, ажахынуудай түлөөлэгшэд, ханын газетын редакторнууд болон бусад районойнгоо газетын дутуу дунданууд тухай хэлээ, һанамжа дурадхалнуудые оруулаа.

«Улаан туяа» газетын бэшэгүүдэй таһагые даагша Л. Доржиевай хүтэлбэри доро ханын газетэнүүдэй шэнжэлэл хэгдэжэ, ОВД-гэй ханын газетэ эрхимдэ тоологдоһон байна.

Районой газетын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүдөө бэшэгшэд А. Б. Спиридонов, Д. Д. Дамеев, Е. М. Модогоров, Н. А. Машанова, Б-Х. Д. Жигмытова гэгшэдтэ КПСС-ай райкомой, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой болон редакциин Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалай бэлэгүүд барюулагдаа.

Д-Н. ХАЛХАРОВ.

ҺОНИРХОН ТАНИЛСАНА

Латвиин ССР-эй Огра хотын Соёлой ордон соо «Ниитэ нэгэн гэр бүлэдэ» гэһэн фотовыставкэ нээгдээ юм. Тэрэнэй нэгэниинь Буряадай АССР-тэ зорюулагданхай.

Автономито республикын ниислэл хотын шэнэ шэнэ районуудай макет, уран гартанайнь бүтээлнүүд, искусство, литературын хүгжэлтэ харуулһан зурагууд ажалай илалта туйлажа байһан ажалшадай ажабайдалые харуулна.

Выставкын бусад залнууд соо харуулагдаһан фото-зурагууд Прибалтиин республиканuудай хүгжэлтын замуудые гэршэлнэ.

Тусгаар зал соо элдэб журналнууд, театрай афишанууд, туристын замай залуур болон янза бүриин сувенирнүүд, дурасхаалай медаль болон тэмдэгүүд бии. Тэрэнэй дунда Буряадай АССР-тэй холбоотой зүйлнүүд олон байна.

Выставкэ олоной һонирхол үүсхэнэ.

В. ЛИЕЛЬУК.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОР...

ЗЭБЫН ДУУН ЗЭДЭЛНЭ

Залуушуулай дунда һур харбалгаар бүхэсоюзна мүрысөөн Кисловодск хотодо дүүрэбэ. Оронoймнай хэдэн союзна республикануудай спортын олон бүлгэмэй зуу гаран мэргэшүүл энээндэ хабаадаһан байгаа.

Гол түлэб манай республикын харбагшадһаа бүридэһэн «Динамо» бүлгэмэй түбэй советэй суглуулагдамал команда 2-дохи һуури эзэлһэн байна.

Басагадай дундаһаа уласхоорондын классай спортын мастер Светлана Жигжитова (Шэтэ, «Динамо») зал соо М-2 упражненеэр харбахадаа, 2608 очко абажа, илалта туйлаа. Ирина Солдатова (Башкирай АССР) 2592 очкотойгоор хоёрдохи һуури эзэлбэ. Хурамхаанай районой хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер, спортын мастер Лариса Целовальникова («Динамо») хэдэхо мэргэнээр харбажа, 2559 очко абаад, 3-дахи шанда хүртөө.

Хүбүүд сооһоо Б. Ситников (Башкирай АССР) түрүү һуурида гараба — 2558 очко.

Киргизэй ССР-эй «Динамо» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө һур харбалгаар нэмэл мүрысөөн Фрунзе хотодо болобо. Манай спортын ехэ эдэбхитэн Анатолий Гармаевай һурган хүмүүжүүлдэг Хурамхаанай дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Дмитрий Будаев эндэ эдэбхитэй һайнаар харбаһан байна. Тингэжэ тэрэ М-2 упражненеэр 2282 очко абажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ!

Оронoймнай эр... харбагшадай дунда... балгаар хабара... бүхэсоюзна мүр... үдэрнүүдтэ Алма... до боложо байна... рондын классай... мастер С. Никола... тын мастернууд... вальникова, Ц. ... болон бусад мана... ликын нэрэ хүнды... на.

Б-М. ЖИГ...

АРБАН ХОЁРДОХЁО...

Улаан-Үдэдэ хүнгэн атледүүдэй заншалта урилдаан һаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ урилдаае «Спартак» бүлгэмэй республиканска совет эмхидхээ.

Урилдаанай 12 километр утатай зам «Спартак» бүлгэмэй стадионһоо эхи абаад, Ленинэй ордентэ мяханай комбинадай Соёлой ордоной дэргэдэ зам дүүрэнэ. Спортын байшангай дэргэһээ 400 гаран, Ключевской үйлсэдэхи БСТИ-гэй байшангай хажууһаа 500 гаран, мяханай комбинадай посёлогтохи түмэр замай хүүргэһээ гурбан зуу гаран спортсмен урилдаагаа эхилһэн байна.

Нэн түрүүн заншалта урилдаанда хабаадагшадай тоогоо олошорһониинь һаин гэжэ тэмдэглэлтэй. Республика доторoo мэдээжэ хүнгэн атлет, ЛВРЗ-гэй спортивна клубһаа СССР-эй спортын мастер Владимир Дульянинов урилдаанай 12 километр зайе 34 минута 30 секундын туршада дабажа, мүрысөөнэй илагша болобо. Энэл клубһаа СССР-эй спортын мастер Виктор Трунев илагшаһаа нэгэ секундаар гартажа, хоёрдохи һуурида гараа. Мүн лэ дурсагдагша клубһаа спортын мастерта кандидат Сергей Лощенко 35 минута 25 секундa сагтайгаар гурбадахи һуури эзэлбэ.

«Забайкалец» гэжэ спортклубһаа спортын мастер Фёдор Капустин, «Спартак» бүлгэмэй Степан Ефимов гэгшэд 4—5-дахи һууринуудта гаража, һайн бэлэдхэлтэйгээ харуулаа.

Энэл зам дээрэ эхэнэрнүүдэй дунда «Забайкалец» спортклубай түлөөлэгшэ Людмила Малофеева түрүү һуури эзэлээ. Улаан-Үдэ хотын 50-дахи дунда һургуулиин һурагша Ирина Бурундукова хоёрдохи, 49-дэхи дунда һургуулиин 7-дохи «В» классай һурагша Яна Пантелеева гурбадахи һууринуудта гараа.

Гуша гаран наһатай эхэнэрнүүдэй дунда оёдолой үйлэдбэрииин «Туяана» нэгэдэлэй түлөөлэгшэ Полина Садыкова эрхимлээ. Дүшэ гаран наһанай эхэнэрнүүдэй дунда «Бурятбыттрикотаж» нэгэдэлэй Елизавета Золотухина шалгараһан байна. Дүшэн табан наһатай эхэнэрнүүдэй дунда үниинэй мэдээжэ спортсменка, «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Аграфена Горюнова түрүү һуурида гараа.

Эрэшүүл ветерануудай дунда 53 наһатай Павел Лаптев шалгараа. Харин 60 наһатай Михаил Стопа 46 минута 47 секунда саг харуулжа, олоной һайшаал магтаалда хүртөө.

Энэ заншалта урилдаанда илагшад «Спартак» бүлгэмэй үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Н. ИВАНОВ,
мүрысөөнэй ахамад судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мүрысөөнэй үедэ.
В. ПЛУТТЫН фото.

ТОБШОХО...

☐ Буряадай А... тоодын хэрэгүүдэ... ствын биатлоноор... ри эзэлхын түл... Үдын «Динамо»... санашадай бааза... рысөөн үнгэргэгд... саралгын таһагай... шэ П. Лаптев 10... рэй зайда түрүү... 4х5 гэһэн эстаф... жуулгада түймэр... таһагай команда... лэгэй дунда илаб... хи бүлэгэй дунд... заһан заларуулгы... хоёрдохи команда байба.

☐ Республикын... тэй һур харбаг... Воронина, Свет... лаева, Цыденба... пюв гэгшэд Кисл... ралсал-һорилгодо... Апрелиин 20-һоо... тор Алма-Ата хо... гэгдэхэ ороной ... харбагшадай түр... нэр хабаадалсаха...

☐ Европын чем... хоорондын класс... мастер Б. Будаев... һорилго Москва... байнхай. СССР... лагдамал команд... барилдаагаар дэл... та хүртэхын тү... сөөндэ тэрэ бэл...

Б. БАЛ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бүлүүр станцинуудые бултандань хүдэлгэхэ» — суглуулбари. «Шпигель» журналда (ФРГ) Ю. В. Андроповой үгэһэн харюу» — ТАСС-ай материал. «Табан жэлэй алхамууд» — ТАСС-ай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. Ажахые эрхилэлгын онол арганууд. «Юун дээрэ ерээд, автоматизаци бүдэрөөб?» — Ю. Глухоедовэй статья. «Городые сэбэрээр байлгаха» — П. Лазаревай статья. Гектар бүхэнһөө — үндэр ургаса. «Яарса тарихада ашагтай» — В. Баировай статья. БАМ: хүнүүд ба үйлэ хэрэгүүд. «Баян дэлгэр сэдьхэл» — В. Юдинэй рассказ.

Гурбадахи хуудаһанда. Залуушуулай зохёохы эдэбхи. «Харгын эхин — дабаанһаа» — А. Коротаевагай статья. Номой таг. «Сибириин һургуули» — С. Мелешкогэй корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Патриот» — суглуулбари. «Гайхуулха, баясуулха — Р. Гаязовай статья. «Дэлхэй дээрэ бидэнэр байнабди...» — М. Бекетовэй статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Выборгская сторона» уран һайханай фильм. 11.45 — «Аяншалагшадай клуб». 12.45 — Шэнэ һонин. (12.50 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.30 — «80-яад онуудай коммунистнууд». Баримтата фильм. 16.45 — «Эжын һургуули». 17.15—«Шинии Ленинскэ библиотекэ». В. И. Ленин. «Коммунизмдахи зүүнэй тала баридаг» ухибүүн ёһоной үбшэн». 17.40 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.10 — «Спортын һонин».

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар). 19.00 — «Саян». Хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 19.30 — «Сасуутан»— киножурнал.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — Бригадна подрядай аргаар хүдэлхэ талаар Жинватьска ГЭС-эй барилгашадай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай дамжуулга. 20.35 — А. П. Чеховэй адли нэрэтэй пьесээр ССР Союзай Гүрэнэй академическэ Бага театрай «Вишневый сад» гэһэн фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — «Вишневый сад» гэжэ фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл. 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.05 —Залуушуулай командануудай дунда футболоор Европын чемпионадта хабаадахын түлөө шэлэлгын матч. СССР-эй ба Португалиин суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—Француз хэлэн. 13.35 — Физикэ. 8-дахи класс. 14.05 — Шатарай һургуули. 14.35 — Түүхэ. 6-дахи класс. «Һэргэн хүгжэлгын үе сагай эрдэмтэд». 15.05 — «Ши хуули мэдэхэ гүш?» 15.50—«Г. В. Свиридовэй зохёохы ажал ябуулгада Пушкинай найруулганууд. 16.55 — Шэнэ һонин.

Москва. 18.30 — «Объектив». 19.00 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Ахалагша классайхид» гэһэн клуб. Археологуудтай уулзалга. 20.35— «Семён Дежневой баатаршалга»—киноочерк.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Классическа барилдаагаар Европын чемпионат. Венгриһээ дамжуулагдаха. 22.00 — «Время». 22.35 — «Инженер Прончатов» — олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери).

«СПОРТЛОТОНУУДА... ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮ...»

Апрелиин 16-да наадагда... хи тиражай дүнгүүдые Сп... торейн главна управлени со... «49-һөө 6-еһь тааха с... 521.718 билет ороо. Нэгэшь... гаан номер таабагүй. 32 хү... мер таажа, тус тустаа 12... абаха болобо. Дүрбэн номер та... хүн — тус тустаа 41 түхэриг, харин 3 номе... — 17.622 хүн — 4—4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-еһь тааха спортлото»: 2.994.320 ... Табан номер тааһан долоон хүн тус тустаа ... түхэриг шүүгээ. 4 номер таагшад — 1930 ... тустаа 148 түхэриг абаха, 3 номер таагшад ... хүн — 8—8 түхэриг абаха юм.

16-дахи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 2... 27 болотор түлэгдэхэ.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная— 2-54—54, зам. редактора -2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-02401. Заказ № 97. Индекс 04649.